

Maija Nurmi

Kuntoutujien osallistuminen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Toimintaterapeutti YAMK

Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

18.5.2021

Tiivistelmä

Tekijä:	Maija Nurmi
Otsikko:	Kuntoutujien osallistuminen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus
Sivumäärä:	56 sivua + 2 liitettä
Aika:	
Tutkinto:	Toimintaterapeutti YAMK
Tutkinto-ohjelma:	Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma
Ohjaajat:	Yliopettaja Salla Sipari Lehtori Nea Vänskä

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kuvata kuntoutujien osallistumista kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan kirjallisuudessa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi. Tutkimuksellisenä lähestymistapana oli kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Tutkimuksellisen kehittämistyön ympäristönä oli Metropolia ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun REcoRDI-hanke.

Ensimmäisenä tutkimustehtävänä oli kuvata mitä on kuntoutujien osallistuminen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan nassa tutkimus- ja kehittämisprosessin eri vaiheissa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi. Toisena tutkimustehtävänä oli kuvata mitkä tekijät edistivät, ja mitkä tekijät estivät kuntoutujien osallistumista tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi. Aineisto kerättiin kolmesta suomalaisesta tietokannasta käyttäen sisäänotto- ja poissulkukriteerejä. Analyysimenetelmänä käytettiin ensimmäisessä kehittämistehtävässä teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä ja toisessa tutkimustehtävässä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Tulosten mukaan kuntoutujat osallistuivat tutkimus- ja kehittämistoimintaan ensimmäisen kerran tutkimusaiheen valinnassa tai ensimmäisessä kehittämistehtävässä. Kuntoutujien osallistumista edistävät tekijät korostuivat tuloksissa ja estäviä tekijöitä löytyi vähemmän. Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksena syntyi kuvaus kehittäjäkumppanuuden ydintekijöistä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Kehittäjäkumppanuuden ydintekijöitä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ovat kuntoutujalähtöiset tekijät, sosiaaliset ympäristötekijät, tutkijalähtöiset tekijät, menetelmälliset tekijät ja fyysiset ympäristötekijät.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia voidaan hyödyntää kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, kun halutaan edistää kuntoutujien osallistumista ja kehittäjäkumppanuuden toteutumista tutkimus- ja kehittämisprosessin eri vaiheissa.

Avainsanat: Kehittäjäkumppanuus, kuntoutus, tutkimus- ja kehittämis-toiminta, osallistuminen.

Abstract

Author: Maija Nurmi
Title: The participation of rehabilitees on applied rehabilitation research and development to support the co-development. A descriptive literature review.
Number of Pages: 56 pages + 2 appendices
Date:

Degree: Master of Health Care
Degree Program: Rehabilitation
Instructors: Salla Sipari, Principal Lecturer
Nea Vänskä, Senior Lecturer

The purpose of this study was to describe the participation of the rehabilitees on applied rehabilitation research and development to support the co-development based on the literature. The study was carried out by using descriptive literature review as a method. The study was carried out in co-operation with the REcoRDI research project which is coordinated by Jyväskylä University of Applied Sciences and Metropolia University of Applied Sciences.

The first research question was to determine what is the participation of rehabilitees on the applied rehabilitation research and development to support the co-development. The second research question was to portray what supports and what prevents the participation of rehabilitees on the applied rehabilitation research and development to support the co-development. Data for the study was collected from three Finnish databases using inclusion and exclusion criteria.

Data was analyzed by the theory-oriented analysis method on the first research question and by the qualitative content analysis method on the second research question. The output result was a description of the core factors of co-development on the applied rehabilitation research and studies. The core factors of co-development on the applied rehabilitation research and studies were factors of rehabilitees, social environmental factors, physical environmental factors, factors of methods and researcher factors.

The output results can be used to support rehabilitees' participation in applied rehabilitation research and development to support co-development.

Keywords: Co-development, rehabilitation, applied research and development activities, participation

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Kehittäjäkumppanuus kuntoutuksessa	6
3	Osallistava toimintatutkimus ja osallistuva tutkimuskumppanuus	9
4	Tutkimuksellisen kehittämistyön toimintaympäristö ja -kulttuuri	13
5	Tarkoitus ja tutkimustehtävät	14
6	Menetelmälliset ratkaisut	14
6.1	Tutkimuksellinen lähestymistapa ja tiedon intressi	14
6.2	Kirjallisuuskatsaus menetelmänä	15
6.3	Aineistonkeruu	18
6.4	Haun tulokset	20
6.5	Aineiston analysointitavat	21
7	Tulokset	24
7.1	Kuntoutujien osallistuminen tutkimus- ja kehittämisprosessin eri vaiheissa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi	24
7.2	Osallistumista edistävät tekijät	28
7.3	Osallistumista estävät tekijät	36
8	Kuvaus kehittäjäkumppanuuden ydintekijöistä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa	41
9	Pohdinta	43
9.1	Tulosten tarkastelu	43
9.2	Menetelmällisten ratkaisujen arviointi	48
	Lähteet	51
	Liitteet	57
	Esimerkki aineistolähtöisestä analyysistä pelkistys- ja alaluokkatasolla toisessa kehittämistehtävässä.	57
	Kirjallisuuskatsauksen tutkimukset BMJ:n Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suositusta mukailleen.	59

1 Johdanto

Kuntoutuksen paradigman muutoksen myötä kuntoutustoimenpiteet ovat laajentuneet käsittämään monialaisia ja moniammatillisia toimintaverkostoja, joissa yhteinen toiminta ja tiedon siirtyminen mahdollistavat yksilön kuntoutumisen (Autti-Rämö & Salminen 2016: 15). Uusi paradigma määrittelee kuntoutuksen perustaksi asiakaslähtöisyyden, kuntoutujan toimijuuden ja aktiivisen osallistumisen sekä yhteisen tavoitteenasettelun ja vuorovaikutuksellisen yhteistyön. Nykyinen kuntoutuksen paradigma korostaa myös kuntoutuksen liittymistä kuntoutujan arkeen sekä osallisuutta ja valtaistumista kuntoutuksen tuloksena. (Salminen, Järvikoski & Härkäpää 2016: 26.) Kuntoutuksen paradigman muutoksen myötä on keskeistä pohtia millä keinoilla ja tavoilla kuntoutujan todellinen osallistuminen kuntoutusprosesseihin ja sen tuloksena osallisuuden ja valtaistumisen kokemukset voidaan taata.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi -osuudessa käsitellään kansalaisten hyvinvoinnin lisäksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja siihen kaavailtuja kehittämiskohteita. Hallitusohjelmassa yhtenä tavoitteena on sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden parantaminen rakentamalla palvelut joustavasti ja kokonaisvaltaisesti ihmisen elämäntilanteiden ja tarpeiden ympärille. Tavoitteessa mainitaan myös sosiaali- ja terveydenhuollon toteuttaman hoidon kehittäminen yhteistyössä käyttäjien kanssa ja kuntoutuksen kehittäminen kuntoutuksen uudistamiskomitean mietinnön pohjalta. (Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi 2019.) Marinin hallitusohjelmassa mainittujen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämisen näkökulmasta kuntoutujien ja työntekijöiden yhteistoimijuus, kehittäjäkumppanuus ja tutkimuskumppanuus ovat nykyisen kehittämisajattelun mukainen tapa toimia.

Kuntoutuksen uudistamiskomitean raportissa todetaan kuntoutuksen koordinoimien ja yhteistoiminnan olevan tarpeellista kuntoutuksen moninaisuuden ja verkos-

tomaisen rakenteen vuoksi. Raportissa todetaan myös hyvän kuntoutuksen olevan lähes poikkeuksetta monialaista. (Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi 2017: 11.) Kuntoutuksen moninaisuus ja verkostomaisuus vaikuttaa myös kuntoutuksen tutkimukseen, jonka tulisi pystyä vastaamaan kuntoutuksen ilmiöiden kompleksisuuteen, ja osaltaan vastata kuntoutuksen paradigman asettamaan vaatimukseen kuntoutujan osallistumisesta ja valtaistumisesta. Kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tulisi samoin kuin kuntoutusprosesseissa mahdollistaa kuntoutujan osallistuminen. Kuntoutus määritellään moniammatilliseksi toiminnaksi, ja siten kuntoutusta kutsutaankin monitoimijaiseksi toiminnaksi. Monitoimijuudesta ja -ammattillisuudesta olisi edettävä yhteisölliseen asiantuntijuuteen ja yhteistoimijuuteen. (Sipari & Mäkinen 2014: 167–168.)

Kuntoutuksen paradigman mukaista kuntoutujan valtaistamista voidaan osaltaan saavuttaa kehittämis- ja tutkimuskumppanuudella, jossa kuntoutuja on kokonaisvaltaisesti aktiivinen toimija. Tästä näkökulmasta kuntoutujien rooli kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tuli olla laaja-alaisempi kuin tiedontuottajana toimiminen. Kuntoutujan tulisi olla tasavertainen toimija kuntoutuksen kehittämisessä ja tutkimuksessa. (Järvikoski & Härkäpää 2011: 141, 143.)

Tutkimuksellisen kehittämistyöni tarkoituksena on kuvata kuntoutujien osallistumista kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi. Tutkimuksellisen kehittämistyöni tuotoksena syntyy kuvaus kehittäjäkumppanuuden ydintekijöistä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

2 Kehittäjäkumppanuus kuntoutuksessa

Kuntoutuksessa, kuten missä tahansa muussa toiminnassa, kehittäjäkumppanuuden perustana on palvelun tuottajien ja käyttäjien tekemä yhteinen kehittäminen. Kehittäminen ja kehittäjäkumppanuus ovat prosessimaista toimintaa. Prosessin eri vaiheet toteutetaan yhdessä niin, että palvelun käyttäjät ovat mu-

kana kehittämisen eri vaiheissa (Harra, Sipari & Mäkinen 2017: 162–163). Kehittäjäkumppaneita kuntoutuksessa ovat kuntoutuspalvelujen käyttäjät, joilla on kokemusta palveluista, ja heidän läheisensä sekä palvelujen järjestäjät ja tuottajat, jotka voivat olla ammattilaisia tai vapaaehtoisia toimijoita. Kehittäjäkumppanuus mahdollistuu prosessissa, joka rakennetaan suunnitelmallisesti yhteistoiminnassa, ja joka hyödyttää kaikkia osapuolia. (Harra, Sipari & Mäkinen 2017: 147.)

Harra (2014) tuo esille, että kuntoutuksen yhteistoiminnassa korostuvan kolme teemaa: jakaminen, kumppanuus ja kollektiivisesti kehittyvä prosessi. Jakamista yhteistoiminnassa tapahtuu esimerkiksi vallan, vastuun, suunnittelun ja toteutuksen osalta. Kumppanuus kuvautuu yhteistoiminnassa avoimena ja rehellisenä kommunikaationa, luottamuksena, yhdessä rakennettuina tavoitteina ja keskinäisenä riippuvuutena. Kollektiivisesti kehittyvänä prosessina yhteistoiminta vaatii kommunikaatiotaitoja, tahtotilan yhteistoimintaan, konkreettista keskustelua sekä yhdessä tehtävää suunnittelua, päätöksentekoa ja toteutusta. (Harra 2014: 35.)

Tuusan ym. (2018) mukaan yhteistoiminta, toimijuus ja vertaisuus muodostavat dynaamisia mekanismeja, jotka kiinnittyvät aika- ja tilannesidonnaisesti kuntoutuspalveluiden ja kuntoutujan elämänkonteksteihin (Tuusa ym. 2018: 125). Käsitteenä yhteistoiminta liittyy kuntoutujien, asiantuntijoiden ja organisaatioiden yhdessä toimimisen yhteen. Yhteistoiminta on luonteeltaan prosessimaista, ja se sisältää erilaisia prosessin kehitysvaiheita ja intensiteettejä. Ollakseen aidosti yhteistoiminnallinen prosessi, siinä tulee panostaa vastavuoroisen vuorovaikutussuhteen ja kumppanuuden rakentamiseen koko prosessin ajan. Yhteistoiminnallinen prosessi eroaa tässä suhteessa yhteistyöstä tai yhdessä toimimisesta. Yhteistoimijuudella voidaan muodostaa kaikkien yhteistoimintaan osallistuvien yhteinen näkemys tilanteesta, tavoitteista ja suunnitelmasta. (Tuusa ym. 2018: 130–131, 133).

Kehittäjäkumppanuudessa ja yhteistoimijuudessa on useita yhdistäviä piirteitä, mutta myös erottavia tekijöitä (kuvio 1).

Kuvio 1. Kehittäjäkumppanuutta ja yhteistoimijuutta yhdistäviä ja erottavia piirteitä (Sipari & Mäkinen 2014, Tuusa ym. 2018, Paalasmaa 2014, Harra 2014, Harra, Sipari & Mäkinen 2017).

Kuntoutuksen uuden paradigmanmukaisesti toimittaessa kuntoutuksen kehittämisessä kohteena ei ole siis kuntoutuspalvelut vaan kehittämisellä tavoitellaan moniulotteisempaa ja osallistavampaa muutosta. Siparin ja Mäkisen (2014) mukaan kuntoutuksen kehittämisessä on tavoitteena luoda yhdessä toimimisen kulttuuri, jossa yksilöllinen kuntoutuminen ja ammattilaisten osaaminen muodostavat yhteiskehittelyn kautta rakentuvan yhteisöllisen ja tavoitteellisen oppimisprosessin (Sipari & Mäkinen 2014: 168–169). Tätä näkemystä vasten on siis oleellista, että kuntoutuksen kaikki toimijat ja verkostot jakavat yhteisen käsityksen kuntoutumisesta ja kuntoutumisen prosessista.

Kehittäjäkumppanuuden toteuttamiseksi tarvitaan palvelukäytänteiden ja -rakenteiden muutoksia, mutta myös yhteistä tahtoa ja kumppanuutta mahdollistavia pyrkimyksiä palvelujen kaikilla tasoilla ja kaikkien toimijoiden kesken. (Harra, Sipari & Mäkinen 2017: 150–151.) Paalasmaan (2014) mukaan kuntoutuksen ammattilaisten kehittäessä kuntoutuksen käytäntöjä he samalla kartoittavat oman

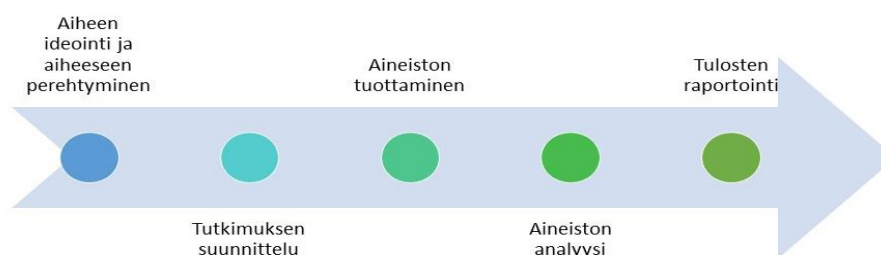

työnsä ulottuvuudet ja yhdyspinnat. Kuntoutuksessa yhteiskehittely tuottaa ja monipuolista ymmärrystä sekä kuntoutuksen käytännön työn rakenteista ja toimintatavoista, mutta myös kuntoutuksen ja verkostojen moniulotteisuudesta. (Paalasmaa 2014: 123)

Kehittäjäkumppanuudessa kuntoutujan rooli laajenee käyttäjästä ja kokemusasiantuntijasta aktiivisesti suunnitteluun ja päätöksien tekoon osallistuvaksi kehittäjäksi. Kehittäjäkumppanuus, joka perustuu todelliseen yhteistoimintaan, mahdollistaa kehittämisessä tarvittavan moniäänisyyden ja jaetun ymmärryksen toteutumisen. (Harra, Sipari & Mäkinen 2017: 151.) Kuntoutuksen kehittämisessä on Siparin & Mäkisen (2014) mukaan luotava yhdessä toimimisen kulttuuri, jossa yksilöllinen kuntoutuminen ja kuntoutusammattilaisten osaaminen yhdessä muodostavat yhteiskehittelyn avulla rakentuvan yhteisöllisen ja tavoitteellisen oppimisprosessin. Kuntoutusprosessilla tavoitellaan muutosta ja tämä muutos voidaan nähdä rinnastuvan oppimiseen, ja oppimisen eri muotoihin. Tästä näkökulmasta katsottuna kuntoutujalla kehittäjänä ymmärretään olevan yksilöllistä osaamista ja oppimisella olevan keskeinen asema kuntoutuksen muutosprosessissa. (Sipari & Mäkinen 2016: 168–169.)

3 Osallistava toimintatutkimus ja osallistuva tutkimuskumppanuus

Tieteellisen tutkimuksen tutkimusprosessi etenee yksinkertaisimmillaan tutkimusideasta tutkimusaiheeseen perehtymiseen, jonka jälkeen tehdään tutkimussuunnitelma, jonka mukaisesti toteutetaan tutkimusaineiston tuottaminen ja aineiston analysointi. Lopuksi raportoidaan tutkimuksen tuloksista. (Günther & Hasanen 2021.) Kuviossa 2 on kuvattu tutkimusprosessin eri vaiheet yksinkertaisimmillaan. Käytännössä tutkimusprosessin eri vaiheet ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja ne toteutetaan limittäin (Günther & Hasanen 2021). Vuorovaikutuksella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että tutkimuksen edetessä prosessin seuraava vaihe voi vaikuttaa täsmällisesti sitä edeltäneisiin vaiheisiin.

Kuvio 2. Tutkimusprosessin vaiheet (Günther & Hasanen 2021).

Tutkimuskäytännöissä ja -traditioissa on eroja, kun puhutaan yliopistoissa tehtävästä perustutkimuksesta ja ammattikorkeakouluissa tehtävästä soveltavasta tutkimuksesta. Ammattikorkeakoulujen soveltavan tutkimustyön tulisi Vilkan (2021) mukaan olla käytännönläheistä, työelämälähtöistä ja ajankohtaista (Vilka 2021: 16–17). Ammattikorkeakoulujen tutkimustyössä painottuu työelämä ja sen kehittämisen vaatimukset. Työelämän soveltavalle tutkimustoiminnalle ominaista on ammatillisuus ja tutkimuskohteina ovat työelämän käytännöt, joiden katsotaan tarvitsevan muuttamista, kehittämistä tai jopa uusien käytäntöjen luomista. Työelämän mielenkiinto tutkimustoiminnassa on siis käytännöllisen soveltavan tutkimuksen tekemisessä ja työelämän tutkimuksen tärkeä tavoite on luoda yhteistä kieltä, käsitteitä ja keskustelukulttuuria. (Vilka 2021: 18–19.)

Soveltavan tutkimuksen yksi menetelmä on toimintatutkimus. **Toimintatutkimus on käytännönläheinen, osallistava, reflektiivinen ja sosiaalinen prosessi** (Heikkinen 2008: 27). Toimintatutkimuksessa kohtaavat käytäntö ja teoria. Toimintatutkimus etenee eri vaiheiden kautta syklimäisenä prosessina, jossa tieto ja ymmärrys muodostuvat vähitellen. (Heikkinen 2008: 36). Toimintatutkimuksessa tutkitaan ihmisten sosiaalista toimintaa, ja tarkoituksena on luoda yhteinen näkemys yhteisestä toiminnasta ja sen tarkoituksesta (Heikkinen 2008: 16–17).

Toimintatutkimuksen prosessi muodostuu suunnittelu-, toiminta-, havainnointi- ja reflektointi sykleistä (Heikkinen 2008: 36).

Vilkan (2021) mukaan työemälähtöisessä tutkimuksessa on useimmiten kyse erilaisista tutkimusperustaisesti ratkaistavista ongelmanratkaisutehtävistä. Ongelmanratkaisu työelämässä ja siihen liittyvä tiedonmuodostaminen ovat yhä useammin monialaisia ja aina ihmisten välistä toimintaa. Työelämälähtöinen tutkimusperustainen ongelmanratkaisu toteutuu yhteisöissä, jotka prosessin aikana mahdollistavat uuden oppimisen ja osaamisen lisäämisen, mutta tuottavat myös tietoa päätöksentekoon. Tiivistäen voidaan sanoa, että työelämässä tutkimuspohjaista kehittämistä tehdään yhdessä. (Vilka 2021: 20.)

Monialainen tutkimusperustainen kehittämistoiminta on sosiaalista ja yhteisöllistä toimintaa. Kehittämistoiminta tapahtuu usein yhdyspinnoilla, jossa sosiaalinen toiminta perustuu kumppanuuteen. Kaikkien tutkimusyhteistyön osallistuvien on tiedettävä millaiseen kumppanuuteen he sitoutuvat osallistumalla kehittämistoimintaan. Tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistuvien tulisi myös tietää mikä on toiminnan tavoite, sillä kumppanuuteen liittyy aina luottamus ja lisäarvon tuottaminen kaikille osapuolille. (Vilka 2021: 23.)

Tutkijan tulisi aloittaa tutkimusyhteistyön pohtiminen ja suunnittelu jo tutkimusprosessin ideointivaiheessa osallistujien mielenkiinnon ja luottamuksen herättämiseksi, ja tutkimukseen sitouttamiseksi. Tutkijan tulisi myös hyvin varhaisessa vaiheessa pohtia mitä tietoa toimintaan osallistuvat eri sidosryhmät saavat ja miten he voivat jatkossa hyödyntää tutkimustietoa. (Vilka 2021: 23–24.) Tutkimus- ja kehittämistoiminnan osapuolet tulisi siis osallistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa mukaan tutkimustoimintaan ja näin tukea kumppanuutta.

Osallistava toimintatutkimus (participatory research) käsittää tutkimuksen osallistujien osallistuvan tutkimusprosessiin aktiivisesti sen eri vaiheissa. Osallistavalle tutkimukselle on lisäksi ominaista tutkijoiden ja tutkimukseen osallistuvien yhdessä toimiminen, kumppanuus. (Keskitalo ym. 2015: 1.) Keskitalo ym. (2015)

mukaan osallistavan tutkimuksen lähestymistapa liitetään usein toimintatutkimuksen traditioon ja toimintatutkimus puolestaan suuntautuu todellisuuden kehittämiseen (Keskitalo ym. 2015: 1).

Osallistavan tutkimuksen lähestymistavan tarkoituksena on tuottaa paitsi tietoa, mutta myös muuttaa ja kehittää toimintaan yhteiskehittelyn prosessin kautta (Keskitalo ym. 2015: 2). Osallistava toimintatutkimus korostaa tutkimuskohteena olevan yhteisön jäsenten osallistumista tutkimukseen. Yleisesti hyväksytyn näemyksen mukaan toimintatutkimuksessa on kaksi lähestymistapaa: praktinen (practical action research) ja osallistava (participatory action research). Lähestymistavan määritelmään vaikuttaa se, millainen merkitys ja rooli osallistumisella on tutkimuksessa. (Heikkinen ym. 2007: 50.) Kärkenä osallistavassa tutkimuksessa on vaikuttaa käytäntöihin ja kehittämisellä tavoitella muutosta esimerkiksi konkreettisissa toimintatavoissa. Osallistava toimintatutkimus soveltuukin mainiosti kuntoutuksen ja kuntoutusprosessien kehittämiseen. Yhdistävinä tekijöinä kuntoutuksessa ja osallistavassa tutkimuksessa on pyrkimys kuntoutujien aktiiviseen toimijuuteen koko prosessin ajan, ja yhdessä toimimiseen tavoitteena on kumppanuus ja oppiminen muutoksen aikaan saamiseksi.

Tässä työssä käytin mukailen The BMJ:n (The British Medical Journal) julkaisemaa Patient and Public Involvement (2014)-suositusta tarkastellessani mitä kuntoutujien osallistuminen on kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tutkimus- ja kehittämisprosessin eri vaiheissa. Käänsin suosituksen nimen suomeksi, Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suositus, ja käytän työssäni jatkossa tätä nimeä. Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suositus on tarkoitettu käytettäväksi arvioitaessa ja raportoitaessa tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden toteutumista tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Suositus sisältää viisi kysymystä, joihin vastaamalla selviää missä määrin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa on ollut kyse tutkimuskumppanuudesta. (Reporting patient and public involvement in reasearch)

The BMJ kannustaa käyttämään tutkimuksissa kehittäjä- ja tutkimuskumppanuutta kuntoutujien ja yleisön kanssa osana kumppanuuden strategiaa. Tämä

tarkoittaa tutkimuksen tekemistä yhdessä kuntoutujien ja yhteisöjen kanssa, jolloin kuntoutujat ja yhteisöt eivät ole tutkimuksen kohteita vaan aktiivisia toimijoita. Kehittäjäkumppanuus käsittää The BMJ:n mukaan yhteiset tutkimustavoitteet, tutkimuskysymysten määrittelyn ja mittausmenetelmien valinnan. Se sisältää lisäksi yhteisen tutkimuksen suunnittelun ja johtamisen, tulosten jakamisen ja tutkimuksen arvioinnin. Tällaista kehittäjäkumppanuutta varten The BMJ on kehittänyt Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suosituksen tutkimusten arvioinnin yhdeksi välineeksi. BMJ julkaisee tieteellisiä artikkeleja ja se suosittelee tutkijoita käyttämään Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suositusta välineenä ennen artikkelin lähettämistä heille. (Reporting patient and public involvement in reasearch)

4 Tutkimuksellisen kehittämistyön toimintaympäristö ja -kulttuuri

Tutkimuksellinen kehittämistyöni liittyi REcoRDI-hankkeeseen (Platform ecosystem for strengthening of RDI activities in multidisciplinary rehabilitation), joka on Metropolia ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhteinen hanke. Hanketta rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö ja se on käynnissä vuosina 2019–2022. (REcoRDI-kehittämishanke – osaamista ja verkostoitumista kuntoutuksen soveltavaan tutkimukseen.)

Hankkeen tavoitteena on monialaisen kuntoutuksen soveltavan tutkimustoiminnan vahvistaminen ja osaamisen lisääminen. Hankkeessa selvitetään alueellisesti kuntoutusalan toimijoiden näkemyksiä käytännön tietotarpeista hankkeessa kehitettävän vuorovaikutteisen digitaalisen alustan kautta. Digitaalisen alustan tarkoituksena on toimia kuntoutusalan tutkijoiden ja opettajien, käytännön kuntoutustyötä tekevien, kuntoutuksen asiakkaiden ja yritystoimijoiden yhteisenä kohtaamispaikkana. Alustalla voidaan saada ja jakaa tietoa, kehittää uusia tutkimusideoita ja lisätä kuntoutusalan toimijoiden osaamista. Hankkeella pyritään laadukkaaseen, systemaattiseen ja vaikuttavaan soveltavaan tutkimukseen, joka edistää kuntoutujien osallisuutta ja toimijuutta, lisää yritysten kilpailukykyä ja tuottaa tietoa koulutuksen tarpeisiin. Metropolia ammattikorkeakoulun kehittämisen

osalta kehittämisen kärkenä on osallistuva tutkimuskumppanuus. (REcoRDI - Platform ecosystem for strengthening of RDI activities in multidisciplinary rehabilitation)

5 Tarkoitus ja tutkimustehtävät

Tutkimuksellisen kehittämistyöni tarkoituksena on kuvata kuntoutujien osallistumista kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan kirjallisuudessa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi.

Tutkimustehtävät:

1. Kuvata mitä on kuntoutujien osallistuminen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tutkimus- ja kehittämisprosessin eri vaiheissa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi.

2. Kuvata mitkä tekijät
  - a) edistävät ja
  - b) estävätkuntoutujien osallistumista tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi.

Tuotoksena on kuvaus kehittäjäkumppanuuden ydintekijöistä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

6 Menetelmälliset ratkaisut

6.1 Tutkimuksellinen lähestymistapa ja tiedon intressi

Tutkimuksellisessa kehittämistyössäni tutkimuskysymyksinä on mitä on kuntoutujien osallistuminen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan tutkimus- ja kehittämisprosessin vaiheissa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi sekä mitkä tekijät edistävät ja estävät kuntoutujien osallistumista. Tiedon intressi työssäni on

hermeneuttinen. Hermeneuttisen tiedon intressin lähtökohtana on lisätä inhimillisen toiminnan ymmärtämistä. Hermeneuttinen tiedon intressi tuottaa kulttuuristen merkitysten ymmärtämisen kautta tietoa ja tulkintaa, jonka avulla on mahdollista sitoa nykyhetki ja tulevaisuus yhteiskunnalliseen perinteeseen. (Vilka 2015: 64.)

Tutkimuksellisessa kehittämistyössäni tutkimuksellinen lähestymistapa on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Tutkimuksellisen kehittämistyöni eteneminen on kuvattu alla olevassa taulukossa (taulukko 1).

Taulukko 1. Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen.

Aika	Toteutus
Lokakuu 2019	Tutkimussuunnitelma hyväksytään
Lokakuu 2019- toukokuu 2020	Teoreettisen viitekehyksen täydentäminen, aineiston mukaanotto- ja poissulkukriteerien määrittely.
Kesäkuu 2020-elokuu 2020	Aineistonhaku
Joulukuu 2020-huhtikuu 2021	Aineiston analysointia
Huhtikuu 2021-toukokuu 2021	Raportin kirjoittaminen
Toukokuu-kesäkuu 2021	Valmiin työn esittäminen, kypsyyssäily ja julkaiseminen.

Valmis työ julkaistaan Theseus-tietokannassa.

6.2 Kirjallisuuskatsaus menetelmänä

Kuvailevalle kirjallisuuskatsaukselle on ominaista sen olevan yleiskatsaus aiheeseen, ja sitä eivät rajoita tarkat säännöt. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa

tutkimuskysymykset ovat laajempia, jolloin tutkivaa ilmiötä pystytään kuvailemaan laaja-alaisesti. (Salminen 2011: 6.) Fink (2014) määrittelee kirjallisuuskatsauksen olevan systemaattinen, täsmällinen ja toistettavissa oleva menetelmä tutkijoiden tuottamien dokumentoitujen tuotosten tunnistamiseen, arviointiin ja tiedon synteessin muodostamiseen (Fink 2014: 3). Kirjallisuuskatsauksia on useita eri tyyppisiä, mutta kaikissa katsaustyypeissä on niitä yhdistäviä, tyypillisiä vaiheita. Kirjallisuuskatsauksen sisältää kirjallisuuden haun, arvioinnin, aineiston perusteella tehdyn synteessin ja analyysin (Suhonen, Axelin & Stolt 2015: 8).

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on muodostaa kokonaiskuva aikaisemmasta tutkimuksesta. Niela-Vilénin ja Kauhasen (2015) mukaan kirjallisuuskatsaus on tutkimus tutkimuksista. Kirjallisuuskatsaukselle ominaiset vaiheet ovat Niela-Vilénin ja Kauhasen (2015) tekemän tarkastelun pohjalta 1. katsauksen tarkoituksen ja tutkimusongelman määrittäminen, 2. kirjallisuushaku ja aineiston valinta, 3. tutkimusten arviointi, 4. aineiston analyysi ja synteesi, ja 5. tulosten raportointi. (Niela-Vilén & Kauhanen 2015: 23.)

Kirjallisuuskatsauksen ensimmäisessä vaiheessa määritellään tarkoitus ja tutkimustehtävä. Hyvä tutkimustehtävä on katsauksen aiheen kannalta olennainen, ja siihen on mahdollista vastata kirjallisuuden perusteella. Liian laaja tutkimustehtävä tuottaa turhan laajan aineiston ja liian suppea tutkimuskysymys taas ei tuota aineistoa juuri lainkaan. (Niela-Vilén & Kauhanen 2015: 24.) Kirjallisuuskatsaukseni tarkoituksen ja tutkimustehtävien määrittelyssä vaikuttivat osaltaan REcoRDI-hankkeen tavoitteet, joista pyrkimys edistää kuntoutujien osallisuutta ja toimijuutta laadukkaassa, systemaattisessa ja vaikuttavassa kuntoutuksen sovellettavassa tutkimuksessa. Näitä hankkeen tavoitteita hyödyntäen lähdin määrittämään tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tavoitetta, tarkoitusta ja tutkimustehtäviä.

Toisessa vaiheessa tehdään kirjallisuuden haku ja valitaan katsauksen kannalta keskeinen aineisto. Tässä vaiheessa on tarkoitus löytää kaikki tutkimustehtävään vastaava kirjallisuus tekemällä systemaattista aineistonhakua. Aineiston hakemi-

nen vaatii strategian, jotta hakuprosessin toteutus on luotettava ja laadukas. Hakuprosessin systemaattisuuteen vaikuttaa se mikä katsaustyyppi kirjallisuuskatsaukseen on valittu. (Niela-Vilén & Kauhanen 2015: 25). Kirjallisuuden hakua varten on määriteltävä katsauksen aiheen kannalta keskeiset käsitteet, joita käytetään hakusanoina ja muodostetaan hakulausekkeet. Käsitteiden lisäksi tarvitaan mukaanotto- ja poissulkukriteerit, joiden on tarkoitus varmistaa katsauksen vastaavaan tutkimustehtävään. Riippumatta hakustrategiasta ja hakulausekkeista hakujen tuloksena on usein suuri joukko katsaukseen soveltumattomia tutkimuksia. Tutkimusten valinnan menetelmänä käytetään mukaanotto- ja poissulkukriteerejä, joita käytetään otsikkotasolla, tiivistelmätasolla ja lopulta kokotekstejä tarkasteltaessa. (Niela-Vilén & Kauhanen 2015: 26–27.) Määrittelin kirjallisuuskatsaukseni aiheen kannalta keskeiset käsitteet, joita käytin hakulausekkeiden muodostamisessa sekä määrittelin tutkimusten mukaanotto- ja poissulkukriteerit.

Aineistonhakuprosessin tuloksena valittujen tutkimusten arviointi on kirjallisuuskatsauksen kolmas vaihe. Arvioinnin tarkoituksena on estää kirjallisuuskatsauksen tulosten vinouma ja virheelliset päätelmät sekä tarkastella aineistosta saadun tiedon kattavuus ja tulosten edustavuutta. Tarkoituksena on myös tehdä valintaa sen suhteen, miten tutkimuksista saatu tulos on olennainen katsauksen tutkimustehtävän kannalta. Niela-Vilén ja Kauhasen (2015) mukaan tutkimusten arviointi voidaan toteuttaa osana tutkimusten valintaprosessia, jolloin tutkimusten laadun aste on yksi mukaanottokriteereistä. Tutkimusten laadun arviointia suositellaan tehtävän, vaikka kaikissa kirjallisuuskatsaustyypeissä sitä ei vaadita. (Niela-Vilén & Kauhanen 2015: 28–29.) Valitsin jättää tutkimusten laadun systemaattisen arvioinnin tekemättä tässä työssä. Tein kuitenkin tutkimuksien osalta valintaa sen suhteen, ovatko ne olennaisia kirjallisuuskatsaukseni tutkimustehtävien kannalta. Kuvailevassa tutkimuskatsauksessa tutkimusten laadun arviointi ei ole välttämätöntä, ja katsoin tutkimuksellisen kehittämistyöni olevan työnä siinä määrin suppea, että systemaattinen tutkimusten laadun arviointi olisi ollut liian raskas kokonaisuus sen puitteissa tehtäväksi.

Kirjallisuuskatsauksen neljännessä vaiheessa toteutetaan aineiston analyysi ja synteesi. Tarkoituksena on järjestää ja tehdä yhteenvetoa katsaukseen mukaan

valittujen tutkimusten tuloksista. Analyysimenetelmän valintaan vaikuttaa kirjallisuuskatsaukseen valittu menetelmä. Kirjallisuuskatsauksissa käytetty perusmalli analyysitavasta on järjestää ja luokitella aineisto sekä etsiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Aineiston järjestämisen ja luokittelun jälkeen tuloksia tulkitaan ja niistä muodostetaan ymmärrystä lisäävä kokonaisuus, synteesi. (Niela-Vilén & Kauhanen 2015: 30.) Käytin analyysimenetelminä teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä ja aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tutkimustehtäväni määrittelivät mitkä analyysimenetelmät soveltuvat käytettäviksi.

Viidennessä vaiheessa kirjallisuuskatsauksen tuloksista raportoidaan, mikä tarkoittaa katsauksen kirjoittamista lopulliseen muotoonsa. Raportoinnissa tulee näkyä katsauksen eri vaiheet sillä tarkkuudella, että lukijan on mahdollista arvioida katsauksen luotettavuutta ja tehty tutkimus on toistettavissa. (Niela-Vilén & Kauhanen 2015: 32.) Tutkimuksellinen kehittämistyöni on kirjallisuuskatsaukseni raportti ja tämä raportti tullaan julkaisemaan Theseus-tietokannassa.

6.3 Aineistonkeruu

Aineistonkeruun toteutin tiedonhakuna kotimaisista tietokannoista. Olen rajannut tietokannoiksi ammattikorkeakoulujen Theseus- tietokannan, Helsingin yliopiston Helda-tietokannan ja Kelan tutkimusjulkaisuluettelo. Helda on Helsingin yliopiston digitaalinen arkisto. Heldaan on myös tallennettu Kelan vanhempia tutkimusjulkaisuja. Uudempien, vuosien 2018–2020, Kelan julkaisujen osalta tein manuaalisen haun siis myös Kelan omassa tutkimusjulkaisuluettelossa.

Tutkimustehtävinäni tutkimuksellisessa kehittämistyössäni oli mitä on kuntoutujiin osallistuminen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan prosessien eri vaiheissa sekä mitkä tekijät edistävät, ja mitkä estävät osallistumista kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi. Hakusanat määrittelin tutkimustehtävistä ja hyödynsin tässä synonyymejä. Rajasin kuntoutujan osallistumisen käsittämään määritelmät kehittäjäkumppanuus, tutkimuskumppanuus, osallistava toimintatutkimus ja osallistuva tutkimuskumppanuus. Hakulausekkeena käytin kuntoutus OR

kuntoutuminen AND kehittäjäkumppanuus OR tutkimuskumppanuus OR osallisuus AND kuntoutuksen tutkimus OR soveltava tutkimus OR kuntoutuksen soveltava tutkimus OR osallistuva tutkimuskumppanuus OR osallistava toimintatutkimus. Lisähakuja toteutin hakusanoilla kuntoutu* AND kehittäjäkump* OR tutkimuskump* OR yhteiskehit* ja kuntout* AND kehittäjäkump* OR tutkimuskump* OR osallis*.

Apuna aineistonkeruun rajaamisessa käytin määrittelemiäni sisäänoton ja poissulun kriteerejä (taulukko 2).

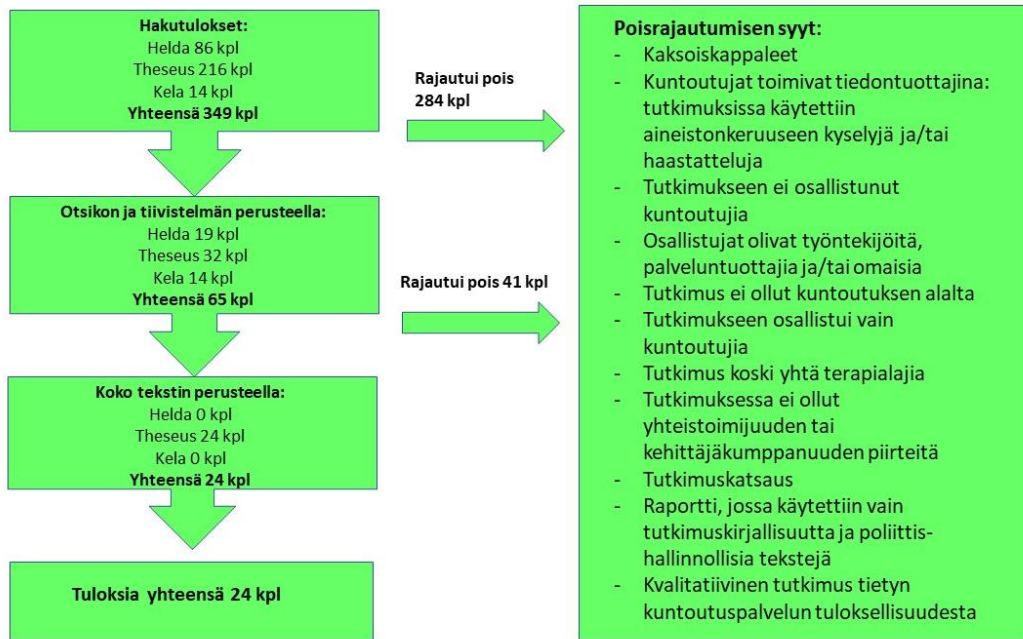
Taulukko 2. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Julkaistu vuosien 2010–2020 välillä	Julkaistu ennen vuotta 2010
Tutkimus- ja kehittämistoiminta on monialaisen kuntoutuksen alalta.	Tutkimus- ja kehittämistoiminta on yksittäisen kuntoutuksen ja/tai terapian alalta tai esimerkiksi sosiaaliturvasta.
Julkaisussa on yhteistoimijuuden, kehittäjäkumppanuuden ja/tai tutkimuskumppanuuden näkökulma.	Näkökulma on työntekijöissä, rakenteissa, tutki-joissa.
Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa käytetään vähintään yhdessä kehittämistehtävässä/-kysymyksessä yhteiskehittelymenetelmää.	Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa käytetään pelkästään haastattelua, kyselyä tms. menetelmänä.
Toimitaan käytännössä yhteistoimijuuden ja/tai kehittäjäkumppanuuden mukaisesti, esim. yhteiskehittelyyn käyttöön osallistuu moniasiantuntijaryhmä.	Yhteistoimijuus ja/tai kehittäjäkumppanuus ei näy tutkimus- ja kehittämistoiminnassa käytännössä, esim. kuntoutujat osallistuvat keskenään kehittämistoimintaan.
Suomenkielinen	Muunkielinen kuin suomenkielinen
Ylemmän korkeakoulututkinnon opinnäytetyö yliopistosta tai ammatikorkeakoulusta, hankeraportti, tutkimus.	Alemman korkeakoulututkinnon opinnäytetyö, kirjallisuuskatsaus

Tutkimuksellisissa kehittämistöissä yhtenä tutkimusintressinä on konkreettinen työelämän tarpeita palveleva kehittämistoiminta ja yhteiskehittämisen menetelmiä käytetään yleisesti ammattikorkeakoulujen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (YAMK) opinnäytetöissä, joita kutsutaan tutkimukselliseksi kehittämistöiksi. Yliopistoissa yhteiskehittäminen ei ole vielä yhtä laajasti käytössä kuin ammattikorkeakouluissa. Yhteistoimijuuden piirteiden näkyminen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa voi konkreettisimmillaan näkyä yhteiskehittelymenetelmin toteutetussa toiminnassa. Tästä syystä rajasin kuntoutujien osallistumisen tarkoittamaan osallistumista yhteiskehittelyyn sen eri muodoissa, kuten kehittämispajoihin ja pienryhmätyöskentelyyn. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tuli myös toteuttaa käytännössä yhteistoimijuuden ja/tai kehittäjäkumppanuuden periaatteita, jolloin esimerkiksi yhteiskehittelyä toteutettiin monialaisissa ryhmissä. Tämän rajauksen myötä hakutuloksista jäi ulkopuolelle YAMK-opinnäytetöiden osalta tutkimuksellisia kehittämistöitä, joissa kuntoutujat osallistuivat omassa ryhmässään kehittämiseen eikä kehittämisprosessin missään vaiheessa ollut yhteistä työskentelyä esimerkiksi ammattilaisten kanssa. Näistä kriteereistä johtuen aineiston ulkopuolelle jäi myös Heldan ja Kelan kautta saadut hakutulokset, sillä näissä tutkimuksissa kuntoutujat osallistuivat vain tiedontuottajina.

6.4 Haun tulokset

Aineistonhaun tuloksena oli Helda tietokannasta 86 hakutulosta, Theseus tietokannasta 216 hakutulosta ja Kelan tutkimusjulkaisuluettelosta 14 hakutulosta. Hakutuloksia oli yhteensä 349 kpl. Näistä valikoitui mukaan otsikon ja tiivistelmän perusteella mukaanotto- ja poissulkukriteerit huomioiden 65 hakutulosta, joka sisältää tutkimuksellisia kehittämistöitä, tutkimushankkeiden raportteja, tutkimuksia ja yliopistojen opinnäytetöitä. Heldan tietokannasta näitä oli 19 kpl, Theseuksesta 32 kpl ja Kelan tutkimusjulkaisuluettelosta 14 kpl. Koko tekstin perusteella tutkimuskatsaukseen valikoitui Theseuksen hakutuloksista 24 tutkimuksellista kehittämistyötä, jotka täyttivät sisäänottokriteerit. Heldan tietokannan ja Kelan tutkimusjulkaisuluettelon hakutuloksista rajautuivat kaikki pois koko tekstin lukuvaiheessa, sillä hakutulokset eivät täyttäneet sisäänottokriteerejä. Hakutulokset ja poisrajautumisen syyt olen kuvannut kuviossa 2.

Kuvio 2. Haun toteutuminen.

Tarkemmassa koko tekstin tarkastelussa Heldan ja Kelan tietokantojen kautta mukaan valitut tutkimukset ja raportit eivät täyttäneet sisäänottokriteerejä yhteistoimijuuden, kehittäjäkumppanuuden ja/tai tutkimuskumppanuuden näkökulman osalta eikä näissä tutkimuksissa ja raporteissa käytetty yhteiskehittämisen menetelmiä. Kuntoutujien osallistuminen oli näissä tutkimuksissa ja raporteissa osallistumista kyselyihin ja haastatteluihin. Heldan ja Kelan tietokantojen hakutulosten antamista raporteista ja tutkimuksista ei yksikään täyttänyt sisäänottokriteerejä eikä näin ollen näitä valittu mukaan lopulliseen aineistoon.

6.5 Aineiston analysointitavat

Aineiston analysointitapana käytin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä ensimmäisessä kehittämistehtävässä ja aineistolähtöistä sisällönanalyysiä toisessa kehittämistehtävässä. Käyttämieni analyysimenetelmien valintaa määritteli tutkimustehtävät, aineisto sekä ensimmäisessä kehittämistehtävässä käyttämäni BMJ:n Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suositus.

Käänsin BMJ:n Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suosituksen englanninkieliset kysymykset suomeksi. Muotoilin osan kysymyksistä tiiviimpään muotoon, jotta ne soveltuvat paremmin käytettäväksi tässä työssä. Tällä tarkoitan, että esimerkiksi kysymyksessä kaksi tiivistin kuntoutujien prioriteettien, kokemusten ja preferenssien näkökulman kysymykseksi kuntoutujien kokemusten tärkeydestä ja mieltymyksistä. Jätin pois tutkimusmittareita koskevan kysymyksen, koska aineistoni tutkimus- ja kehittämistöissä ei käytetty tutkimusmittareita. Muutin lisäksi asiakas-termin kuntoutuja-termiksi, jotta käyttämäni termit olisivat yhdenmukaisia.

Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä aineisto liitetään abstrahoinnissa teoreettisiin käsitteisiin. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä analyysiyksiköt valitaan aineistosta, ja aikaisempi tieto ohjaa analyysiä. Teoriaohjaavassa analyysissä teoria toimii apuna, mutta analyysi ei kuitenkaan pohjautu suoraan teoriaan. Teoriaohjaavalle sisällönanalyysille ominaista on tiedostaa aikaisemman tiedon vaikutus uusia ajatuksia herättävänä, mutta aikaisempaa tietoa ei käytetä teorian testaamiseen. Teoriaohjaavassa analyysissä edetään aluksi aineiston ehdoilla, mutta analyysin loppuvaiheessa analyysiä ohjaavaksi ajatukseksi tuodaan teoreettiset käsitteet, jotka on määritelty tutkimuksen teoreettisessa osuudessa. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 109–110, 133.) Hyödynsin ensimmäisessä kehittämistehtävässä Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suositusta, ja tämä suositus toimii teoriataustana teoriaohjaavalle sisällönanalyysille. Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suosituksen kysymysten avulla hain aineistosta vastauksia ensimmäiseen kehittämistehtävään.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä päätetään tutkimusaineiston keräämisen jälkeen, ennen analyysivaihetta, mistä toiminnan logiikkaa lähdetään etsimään ja tämän määrittämisen jälkeen tehdään aineiston pelkistäminen (Vilka 2015: 163–164). Ennen analyysin aloittamista määritellään analyysiyksikkö tai -kysymys, joka voi olla esimerkiksi lause tai ajatuskokonaisuus (Sarajärvi & Tuomi 2009: 108–113). Ensimmäisen kehittämistehtävän analyysiin käytin Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suositusta teoriataustana ja suosituksesta muokkaamani kysymykset ohjasivat aineiston analyysiä. Toisessa kehittämistehtävässä

analyysikysymyksenä oli ”Mikä tekijät edistävät ja mitkä tekijät estävät kuntoutujien osallistumista kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi?”.

Ensimmäisessä vaiheessa luin aineiston huolellisesti läpi. Lukemisen yhteydessä keräsin taulukkomuotoon analyysikysymykseen vastaavia lausekokonaisuuksia. Muodostin ensimmäisestä ja toisesta kehittämistehtävästä omat taulukkonsa selkeyden vuoksi. Ensimmäisessä kehittämistehtävässä taulukkopohjana oli muka-elma Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suosituksesta, joten aineistosta hakemani vastaukset olivat sen ohjaamia. Seuraavassa vaiheessa perehdyin uudestaan taulukoituihin lausekokonaisuuksiin.

Pelkistämässä aineistosta karsitaan pois tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto ja aineistoon jätetään vain tutkimustehtäville olennaiset ilmaisut. Ryhmitte-lyssä aineistoa tiivistetään ryhmitellen olennaiset ilmaisut ensin alaluokiksi. Tarvittaessa luokittelua voidaan jatkaa yläluokka- ja pääluokkatasolle asti. (Sarajärvi & Tuomi 2009: 108–113.) Pelkistysvaiheessa karsin aineistosta pois työn kehittä-mistehtävien kannalta epäolennaisen aineiston pois tiivistämällä aineistoa. Tiivis-tämistä ohjaavat tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset (Vilka 2015: 164).

Muodostin ensimmäisen kehittämistehtävän taulukkoon pelkistyksiä karsimalla kaiken tehtävälle epäolennaisen tiedon pois. Kaikkiin taulukon kysymyksiin ei ai-neistosta löytynyt vastausta tai kysymysten näkökulmia ei ollut aineiston tutki-muksissa huomioitu. Tällaisiin kohtiin laitoin viivan merkitsemään, että vastausta kysymykseen ei saatu.

Toisen kehittämistehtävän taulukon lausekokonaisuuksista lähdin muodosta-maan pelkistyksiä karsimalla kaiken analyysikysymykselle ja tutkimustehtävälle epäolennaisen tiedon pois. Tämän jälkeen ryhmittelin toiseen kehittämistehtä-vään vastaavia pelkistyksiä etsien samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Ryh-mittelin samaa asiaa tarkoittavat ja samankaltaiset pelkistykset omiksi ryhmik-seen. Näistä ryhmistä muodostin alaluokkia, jotka nimesin niitä kuvaavilla nimillä (liite 1). Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä edetään aineiston ryhmittelyn ja

nimeämisen jälkeen tarkastelemaan tulkintaa teoreettisen viitekehyksen avulla (Vilkkä 2015: 170).

7 Tulokset

7.1 Kuntoutujien osallistuminen tutkimus- ja kehittämisprosessin eri vaiheissa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi

Osallistuminen ensimmäisen kerran tutkimus- ja kehittämisprosessiin

Kuntoutujat osallistuivat aineiston tutkimuksissa ensimmäisen kerran tutkimus- ja kehittämisprosessissa aiheen valintaan tai ensimmäiseen kehittämistehtävään. Viidessä tutkimuksessa kuntoutujat osallistuivat tutkimusaiheen valintaan (liite 2). Kuntoutujien kanssa oli käyty keskusteluja mahdollisista kehittämiskohteista ja -aiheista, mutta aiheet eivät missään aineiston tutkimuksissa tulleet suoraan kuntoutujilta. Kuntoutujien antama palaute jo olemassa olevista palveluista ja käytössä olevista toimintatavoista vaikutti tutkijoiden aihevalintaan (Haronoja 2020, Myllymaa 2018, Pöykiö 2019). Samoin kuntoutujilta tutkijalle välittynyt tieto kokemuksesta, että he eivät saa riittävästi tietoa palveluista, ja eivät koe kuuluvansa palvelujen kohderyhmään vaikuttivat aiheen valinnassa (Mäkitalo 2017). Kuntoutujien kanssa oli toisaalta käyty keskusteluja nykytilanteesta. Mielenpitoita kehittämiskohteista oli tuotu myös esille työhyvinvointikyselyssä, ja näiden pohjalta aiheen valintaa lähdettiin työstämään. (Tapio 2013.)

Aiheen valintaa useammin kuntoutujien ensimmäinen osallistuminen tutkimus- ja kehittämisprosessiin tapahtui tutkimus- ja kehittämistoiminnan ensimmäisessä kehittämistehtävässä. Kuntoutujien osallistuminen ensimmäiseen kehittämistehtävään oli osallistumista kehittäjäryhmätyöskentelyyn yhteiskehittelyn muodossa (Aaltonen 2020, Borchers 2018, Euramo 2016, Hartikainen 2014, Henttonen 2015, Kyrrö 2019, Seppälä 2018, Tiira 2016), osallistumista yksilöllisiin teema-haastatteluihin (Haronoja 2020, Paavola 2019, Palo-oja 2015, Sivonen 2014), osallistumista pari- tai ryhmämuotoisiin teema-haastatteluihin (Heinonen 2019, Helenius 2020, Immonen 2020, Kähkönen 2016, Suursalmi 2017), osallistumista

sähköiseen kyselyyn vastaamiseen (Matikainen 2019) ja osallistumista sosiaalisen median kautta kyselyyn vastaamiseen (Vakkala 2014).

Yhdessä tutkimuksessa kuntoutujat osallistuivat tutkimus- ja kehittämisprosessin alkukartoitusvaiheeseen, jossa kartoitettiin osallistujien näkemyksiä kehittämistarpeista (Kähkönen 2016). Kuntoutujien ensimmäisen tutkimusprosessiin osallistumisen kuvattiin tapahtuneen tutkimuksen toiminnalliseen osuuteen osallistumisena (Maisonlahti 2018).

Kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä

Kuntoutujien kokemuksia tärkeydestä ja mieltymyksistä huomioitiin aineiston yhdeksässä tutkimuksessa tutkimuskysymyksiä muotoiltaessa. Kuntoutujien antamaa palautetta toiminnan nykytilasta hyödynnettiin kehittämistoiminnan aiheen valinnassa (Myllymaa 2018, Pöykiö 2019). Tutkijan kuntoutujien kanssa käymät keskustelut osaltaan auttoivat tutkimuksen aiheen valinnassa (Tapio 2013) sekä tutkimuksen tavoitteen ja tarkoituksen täsmentämisessä (Myllymaa 2018). Aiheen valinnassa kuntoutujien täyttämiä työhyvinvointikyselyjä käytettiin apuna tutkimusaiheesta päätettäessä (Tapio 2013). Kuntoutujien antamaa palautetta sen hetkisestä toimintatavasta hyödynnettiin myös tutkimuskysymysten muotoilussa (Haronoja 2020). Suoran palautteen ohella kuntoutujilta välittynyt kokemus nykytilanteesta ja kehittämistarpeesta vaikuttivat tutkimuksen aihevalintaan (Mäkitalo 2017).

Kuntoutujilla oli tutkimuksen suunnitelmavaiheessa mahdollisuus toimintaympäristön opiskelijaneuvostossa käydyssä keskustelussa esittää tutkijalle kysymyksiä, ajatuksia ja toiveita kehittämistyötä koskien (Seppälä 2018).

Kuntoutujat osallistuivat tutkimuskysymysten ja haastattelukysymysten testaamiseen tutkimuksen suunnitteluvaiheessa (Immonen 2020), sekä sosiaalisen median kehittämistyötä varten perustetussa ryhmässä kysymysten esitestaamiseen (Vakkala 2014).

Osallistuminen tutkimuksen suunnitteluun

Kuntoutujien osallistuminen tutkimusprosessin suunnitteluun toteutui kuudessa aineiston tutkimuksesta. Kuntoutujia osallistui haastattelukysymysten ja -runkojen (Immonen 2020, Palo-oja 2015) sekä sähköisen kyselyn (Matikainen 2019) ja sosiaalisen median suljetussa ryhmässä esitettyjen kysymysten esitestaamiseen (Vakkala 2014). Epäselväksi jäi, osallistuivatko samat kuntoutujat myös kehittämistoimintaan vai oliko kyse erillisistä kuntoutujista, sillä tutkimuksissa ei tarkemmin kuvata tätä asiaa. Kuntoutujia osallistui kahdessa tutkimuksessa kehittämistoiminnan alkukartoitukseen tai nykytilan kuvaamiseen, ja tämän pohjalta ensimmäisen kehittämistyöpajan tehtävien täsmentämiseen (Kähkönen 2016, Tapio 2013). Yhdessä tutkimuksessa tutkija hyödynsi aiemmin samasta aihepiiristä tehtyä kehittämistoimintaa tutkimusprosessin suunnittelussa. Tähän aiempaan kehittämistoimintaan oli osallistunut osittain samoja kuntoutujia kuin tutkimuksessa tehtyyn kehittämiseen. (Immonen 2020.)

Osallistuminen tutkimuksen johtamiseen

Aineiston tutkimuksissa kuntoutujien osallistumista tutkimuksen johtamiseen ei kuvattu tapahtuvan. Tutkimusprosessien etenemisen kuvauksissa näkyy tutkijan roolina olevan tutkimuksissa tutkimus- ja kehittämistoiminnan johtaminen.

Osallistumisen rasituksen arviointi

Tutkimuksissa ei kuvattu kuntoutujien omia kokemuksia tutkimukseen osallistumisen mahdollisesti aiheuttamasta rasituksesta. Yhdessäkään aineiston tutkimuksessa ei kerrottu, että kuntoutujia olisi pyydetty arvioimaan kokemaansa rasitusta. Tutkijat mainitsivat kehittämistyöskentelyn olleen kuntoutujille pitkä ja raskas kokonaisuus (Myllymaa 2018) ja haastatteluun käytetyn ajan jälkeen osan kuntoutujista olleen väsyneitä (Immonen 2019). Kehittämistoiminnassa käytetty menetelmä osoittautui työlääksi ja tutkija kuvaa kuntoutujien saattaneen väsyä työpajassa tämän vuoksi, jolloin yhteiskehittelyä päätettiin jatkaa myöhemmin jär-

jestämällä toinen tapaaminen (Maisonlahti 2018). Tutkijat siis raportoivat kuntoutujien mahdollisesta väsymisestä, mutta tutkimuksissa ei tarkemmin ei kerrota mihin nämä johtopäätökset perustuivat.

Osallistuminen tutkimuksen julkaisuun

Kuntoutujien osallistumista tutkimustulosten julkaisuun kuvattiin vain yhdessä aineiston tutkimuksessa. Tässä tutkimuksessa kuntoutujat saivat äänestää osana kehittäjäryhmää kehittämistuotoksista ne asiat, jotka heidän mielestään tulisi viedä eteenpäin otettavaksi huomioon hankatasolla tehtävässä kehittämistoiminnassa. Aineiston tutkimus oli osa tätä hanketyöskentelyä. Kyseisen hankkeen tiimoilta järjestettiin jatkokehittämistoimintaa, jossa tutkimuksessa tehtyä kehittämistä oli tarkoitus hyödyntää, ja yksi tutkimukseen osallistunut kuntoutuja lupautui osallistumaan tähän jatkokehittämiseen. (Kähkönen 2016.)

Tulokset kuntoutujien osallistumisesta kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan tutkimus- ja kehittämisprosessien eri vaiheissa on kuvattu liitteenä 2 olevassa tulostaulukossa.

7.2 Osallistumista edistävät tekijät

Kuntoutujien osallistumista kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi edistivät kuviossa 3 kuvatut tekijät.

Kuvio 3. Kuntoutujien osallistumista edistäviä tekijöitä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

Kuntoutujien osallistumista tutkimus- ja kehittämistoiminnassa edisti se, että **osallistujat** olivat **tuttuja**. Osallistujat olivat osassa aineiston tutkimuksista tuttuja keskenään, mutta myös tutkija oli muutamassa kehittämisprosessissa kuntoutujille tuttu (Tiira 2016, Palo-oja 2015, Seppälä 2018, Borchers 2018). Kuntoutujien ja tutkijan välisen tuttuuden arvioitiin tekevän ilmapiirin luomisesta ja yhteisen kielen löytämisestä luontevaa (Tiira 2016). Suhtautumisen kehittämistoimintaan osallistumiseen nähtiin olevan myönteisempää, kun kuntoutujat tunsivat tutkijan ennestään (Seppälä 2018). Osallistujien tuttuuden ja sitä kautta heidän välisensä luottamuksen katsottiin myös osaltaan tukevan ryhmäytymistä ja yhdessä kehittämistä (Kyyrö 2019).

Osallistumisen vapaaehtoisuus ja anonymiteetti olivat asioita, joita tutkijat painottivat kuntoutujille tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Kuntoutujien osallistuminen oli vapaaehtoista sekä sen tuli perustua suostumukseen. Osallistuminen oli mahdollista keskeyttää prosessin missä vaiheessa tahansa ilman erillisiä perusteluja tai selityksiä. (Heinonen 2019, Euramo 2016, Henttonen 2015, Sivonen 2014, Hartikainen 2014, Pöykiö 2019, Helenius 2020, Borchers 2018, Myllymaa 2018, Immonen 2020, Maisonlahti 2018, Vakkala 2014, Suursalmi 2017, Kähkönen 2016.) Kuntoutujan osallistumista tutkimus- ja kehittämistoimintaan edisti asiakkaan oma mielenkiinto ja motivaatio yhteiskehittämistä ja kehittämistehtävää kohtaan (Immonen 2020, Kyyrö 2019, Mäkitalo 2017, Hartikainen 2014, Aaltonen 2020). Tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistuvien kuntoutujien anonymiteetti taattiin ja varmistettiin (Henttonen 2015, Suursalmi 2017, Kähkönen 2016).

Tutkimuksissa pyrittiin mahdollistamaan **kuntoutujien äänen kuulumisen** valitsemalla tutkimus- ja kehittämismenetelmiä, jotka tarjosivat tähän mahdollisuuksia sekä tukemalla kuntoutujia osallistumaan ja ilmaisemaan itseään. Tutkijat perustelivat käyttämiään tutkimus- ja kehittämismenetelmiä kuntoutujien äänen kuulumisella. Yhteiskehittelymenetelmissä tutkijat näkivät pienryhmätyöskentelyn mahdollistavan jokaisen osallistujan äänen kuulumisen ja tukevan tasapuolista työskentelyä. (Kyyrö 2019, Suursalmi 2019, Hartikainen 2014.) Kuntoutujille voitiin myös luoda oma kehittäjäryhmänsä kuntoutujien mahdollisten kommunikatiovaikeuksien vuoksi ajatuksena, että tällöin heidän olisi paremmin mahdollista saada äänensä kuuluviin (Euramo 2016). Pienryhmissä tapahtuvan yhteiskehittelyn lisäksi tutkijat kokivat haastattelujen tarjoavan kuntoutujilla mahdollisuuden kertoa omia mielipiteitään ja toisaalta esittää kysymyksiä (Palo-oja 2015, Sivonen 2014). Kuntoutujien haastatteluista käytettiin suoria lainauksia esimerkkeinä kehittämistyöryhmän käyttämissä materiaaleissa lisäämään kehittäjäryhmän jäsenten ymmärrystä (Sivonen 2014). Kuntoutujia kannustettiin ja rohkaistiin ilmaistamaan itseään moniasiantuntijuuden toteutumiseksi (Hartikainen 2014). Tutkijan lisäksi myös ammattilaiset olivat mukana varmistamassa, että kuntoutujien ääni tuli kuuluville huomioimalla esimerkiksi puheenvuorojen jakautumisen (Hartikainen 2014, Tiira 2016).

Kuntoutujien osallistumista tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi edisti **mahdollisuus kysyä ja keskustella**. Yhteiskehittelytilaisuuksien lopuksi pidettiin useissa tutkimuksissa purku- ja palautekeskusteluja, tehtiin yhteistyössä yhteenvetoja sekä annettiin tilaa vapaalle keskustelulle (Tiira 2016, Hartikainen 2014, Kyyrö 2019, Helenius 2020). Keskusteluissa kuntoutujilla oli mahdollisuus reflektoida työskentelyä ja kehittämistyön aihepiirin aiheuttamia tunteita. Kuntoutujilla oli mahdollisuus esittää mahdollisia mieleen tulleita kysymyksiä ja kommentteja. (Hartikainen 2014.) Kuntoutujille kerrottiin mahdollisuudesta kysyä tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvistä asioista: tätä mahdollisuutta tarjottiin joko koko tutkimus- ja kehittämisprosessin ajan tai vain kehittämisryhmien työskentelyn yhteydessä (Immonen 2020, Sivonen 2014, Hartikainen 2014, Kyyrö 2019). Kehittämistoiminnassa kuntoutujille annettiin tilaisuus antaa palautetta toiminnasta vapaassa keskustelussa tai suunnitellussa palautekeskustelussa (Helenius 2020, Tiira 2016, Hartikainen 2014). Kuntoutujille voitiin myös lähettää kehittämistyöpajojen jälkeen sähköinen palautekysely (Kyyrö 2019) ja haastattelujen jälkeen oli mahdollista olla yhteydessä tutkijaan lisäkysymysten, -kommenttien ja -kokemusten esittämiseksi (Sivonen 2014, Mäkitalo 2017).

Kehittämisasiheen tarpeellisuus oli tullut esille kuntoutujien kanssa käydyissä kehittämistoiminnan suunnittelua edeltäneissä keskusteluissa, ja tämä osaltaan oli vaikuttanut kehittämisasiheen valintaan. Konkreettisesti aiheen tarpeellisuus tuli näkyväksi kuntoutujien tutkimus- ja kehittämistoiminnasta antamassa palautteessa. (Pöykiö 2019.) Kuntoutujille haluttiin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa antaa kokemusta siitä, että heillä on **mahdollisuus vaikuttaa** kehitettävään asiaan. Kehittämistoimintaa edeltäneen, aiemman yhteiskehittelyn, tuotoksia ja kokemuksia tuotiin nähtäväksi kuntoutujille, ja niiden avulla refleктоitiin, miten laajempi kehittämisprosessi on edennyt sekä mitä kuntoutujien esille tuomia asioita on jo huomioitu (Immonen 2020, Kähkönen 2016).

Kuntoutujien osallistumista tutkimus- ja kehittämistoimintaan edisti kehitettävään **aiheeseen orientoituminen**, jota toteutettiin joko etukäteen ennen kehittäjäryh-

män työskentelyä tai yhteiskehittelytapaamisten aluksi. Orientoitumista aiheeseen tuki osaltaan etukäteen annetut tiedot kehittämisprosessien tarkoituksesta ja tavoitteista, aikatauluista ja kehittämistapaamisten sisällöistä (Euramo 2016, Sivonen 2014, Helenius 2020). Kuntoutujille annettiin ennen varsinaiseen kehittämistyöryhmään osallistumista ennakkomateriaalina edellisessä kehittämissyöryhmässä tuotetusta aineistosta tehtyä analyysiä (Mäkitalo 2017, Palo-oja 2015). Kehittämisaiheeseen orientoivaa materiaalia annettiin asiakkaille etukäteen tutustuttavaksi (Palo-oja 2015). Tutkija saattoi myös pitää aiheesta ja tutkimuksellisesta lähestymistavasta alustuksen tai luennon kehittämistapaamiseen aluksi (Hartikainen 2014, Kyyrö 2019, Suursalmi 2017).

Tutkijat kokivat kuntoutujien osallistumista edistäväksi tekijäksi tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tuotetun **aineiston** pitämisen **pelkistystasolla**. Kehittämistehtävissä tuotettu aineisto jätettiin pelkistystasolle vietäessä se seuraavaan kehittämistehtävään ja seuraavalle kehittämissyöryhmälle, jotta osallistujille tuli mahdollisimman konkreettisesti ja käytännön näkökulmasta käsitellyt asiat esille (Myllymaa 2018, Suursalmi 2017).

Kehittämistoiminnassa käytettiin apuna **visuaalisia keinoja**. **Tuotokset tehtiin** osallistujille **näkyviksi** laittamalla ne visuaaliseen muotoon joko osallistujien, tutkijan tai kehittäjäryhmän yhteisestä toimesta. Osallistujien kehittämistoimintaan osallistumista tuki myös kehittämispajoissa näkyvillä olleet kirjalliset ohjeet tehtävänannoista, joiden tarkoituksena oli helpottaa kehittämistehtävän aiheessa pysymistä (Hartikainen 2014, Euramo 2016). Muistiinpanojen tekemistä ja muita kirjallisia menetelmiä hyödynnettiin kehittämistyöskentelyn aikana tarkoituksena tuoda nämä työskentelyn lopuksi kaikkien yhteisesti nähtäväksi (Euramo 2016, Hartikainen 2014, Kyyrö 2019). Usein yhteiskehittelyn tuotokset kirjattiin erilaisille tauluille kaikkien nähtäväksi tai käytettiin muistilappuja, jotka laitettiin nähtäville. Visuaalisessa muodossa olevia tuotoksia käytettiin apuna kehittämisen yhteenvedojen tekemisessä. (Tapio 2013, Suursalmi 2017, Hartikainen 2014, Seppälä 2018, Euramo 2016).

Ydintekijöiden kiteyttäminen toteutui tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kehittämistapaamisen lopuksi tehtynä yhteenvedona, jonka pohjalta kirjattiin ydintekijät ylös (Henttonen 2015, Hartikainen 2014, Kyyrö 2019). Ydintekijöiden kiteyttämisessä voitiin yhteiskeskustelujen lisäksi hyödyntää näyttelykierrosta, jossa osallistujat kiteyttivät tuotosten keskeisimmät tekijät (Palo-oja 2015). Kuntoutujien oli myös mahdollista äänestää yhteiskehittelyn tuotoksista mielestään ne ydintekijät, jotka vastasivat kehittämistehtävään (Henttonen 2015) tai jotka haluttiin viedä eteenpäin hanketason kehittämistoimintaan huomioonotettavaksi (Kähkönen 2016).

Tutkijoiden tutkimus- ja kehittämistoiminnassa **toteuttama fasilointi** piti kehittämistoiminnan ja keskustelujen suunnan kehittämistehtävässä. Tutkijat esittivät tarkentavia kysymyksiä, ohjasivat keskustelua takaisin kehittämistehtävään, vahvistivat osallistujien sanomaa ja varmistivat, että olivat ymmärtäneet osallistujien sanoman oikein (Tiira 2016, Euramo 2016, Kyyrö 2019, Helenius 2020, Immonen 2020, Seppälä 2018). Fasilitaattorina tutkijat tekivät lisäksi keskustelunavauksia kysymyksillä ja auttoivat yhteisen ymmärryksen luomisessa tekemällä yhteenveitoja kehittämistuotoksista ja käydyistä keskusteluista (Helenius 2020, Hartikainen 2014). Fasilitoinnissa tutkijat pyrkivät kuitenkin pitämään roolinsa mahdollisimman pienenä ja osallistumaan keskusteluun vain tarvittaessa (Immonen 2020, Maisonlahti 2018).

Viestinnän tavat otettiin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa huomioon erilaisten osallistujien osallistumisen mahdollistamiseksi ja tukemiseksi. Viestintää kaiken kaikkiaan yksinkertaistettiin ja vältettiin monimutkaisia ilmaisuja (Tiira 2016). Kehittäjäryhmälle viety analyysiaineisto rakennettiin konkreettiseen, yksityiskohtaiseen ja selkeään muotoon (Mäkitalo 2017). Materiaaleja värikoodattiin, jotta kuntoutujien olisi niitä helpompi hahmottaa (Mäkitalo 2017), ja kirjallisen sekä kuvallisen materiaalin avulla tuotiin kehittäjäryhmän yhteinen keskustelu näkyväksi (Hartikainen 2014). Suullisen tehtävänannon lisäksi käytettiin kirjallisia ohjeistuksia tutkimus- ja kehittämistoiminnan eri vaiheissa (Hartikainen 2014), ja tutkija varmisti, että kuntoutujat olivat kuulleet tehtävänannot sekä ymmärsivät ne niin

kuin oli tarkoitettu (Myllymaa 2018, Suursalmi 2017). Kuntoutujien itsekseen täytettävissä palautekyselyissä huomioitiin helppolukuisuus, ja kyselyn suunniteltiin visuaalisesti vaivattomaksi (Kyyrö 2019).

Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa käytetyt **yhteiskehittelyä tukevat menetelmät** oli valittu niin, että ne tukivat kuntoutujien osallistumista kehittämiseen ja tekivät asiat konkreettisesti näkyviksi (Euramo 2020). Yhteiskehittelyä tukevilla menetelmillä haluttiin mahdollistaa moniasiantuntijuuden ja moniäänisyyden toteutuminen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa (Hartikainen 2014). Yhteiskehittelyn menetelmän haluttiin lisäävän osallistujien yhteistä ymmärrystä, lisäävän osallistujien välistä dialogista vuorovaikutusta ja herättävän keskustelua (Seppälä 2018, Hartikainen 2014). Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa käytettyjen menetelmien valinnassa painotettiin kaikkien osallistujien tasavertaista osallistumista ja menetelmien hyödyntämistä niin, että ne aktivoivat osallistujia sekä mahdollistivat osallistujien äänen kuulumisen (Hartikainen 2014). Yhteiskehittelyä tukevan menetelmän avulla tutkija koki mahdolliseksi osallistujien luoda yhdessä kehittämistoimintaa hyödyttäviä kysymyksiä ja löytää niihin vastauksia (Maisonlahti 2018). Valittua yhteiskehittelymenetelmää käytettiin kaikissa kehittämistapaamisissa, jolloin se tuli prosessin aikana kuntoutujille tutuksi ja seuraavilla tapaamiskerroilla oli mahdollista aloittaa suoraan kehittämistehtävän työstäminen (Myllymaa 2019).

Kuntoutujien kokemustieto vaikutti siihen, ketkä kuntoutujat osallistuivat kehittämistoimintaan. Kehittämiseen osallistuneet kuntoutujat olivat jo aiemmin olleet aktiivisia ja valveutuneita toimijoita toimintaympäristössä, jossa kehittäminen tapahtui (Mäkitalo 2017). Kuntoutujilla oli kokemusta kehittämisen kohteena olevasta palvelusta ja toiminnasta, sekä kokemukseen pohjautuvaa asiantuntijuutta (Palo-oja 2015, Hartikainen 2014). Tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistuvien kuntoutujien kokemustiedon koettiin myös edesauttavan yhdessä toimimista ja yhteisen ajattelun rakentamista kehittämisaiheiden ollessa tuttuja (Kyyrö 2019).

Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa pyrittiin huomioimaan **fyysiset ympäristökijät**. Kehittämistoiminnassa käytetyt tilat olivat rauhallisia ja hiljaisia (Immonen 2020) sekä kuntoutujille tuttuja (Immonen 2020, Suursalmi 2017). Yhteiskehittelyä toteutettiin myös tilassa, jossa kaikki osallistujat pystyivät irrottautumaan paremmin arjen toimista ja työstä (Kyyrö 2019). Kuntoutujien haastattelupaikkoja päätettäessä kuntoutujilla oli mahdollisuus vaikuttaa missä ympäristössä haastattelut toteutuivat, tosin vaihtoehtojen määrää saatettiin rajata esimerkiksi kahteen (Haronoja 2020, Palo-oja 2015). Useita haastatteluja tehtiin kuntoutujien omassa kotiympäristössä (Helenius 2020, Suursalmi 2017).

Osallistumisen jatkuvuus nähtiin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa yhteiskehittämistä ja kuntoutujien osallistumista edistävänä tekijänä. Samat kuntoutujat osallistuivat kaikkiin prosessin aikana pidettyihin kehittäjäryhmätapaamisiin (Myllymaa 2018, Suursalmi 2017). Tutkimus- ja kehittämisprosessi oli voitu rakentaa niin, että kuntoutujien oli tarkoitus osallistua vain osaan kehittämistehtävistä, mutta tällöin osallistuvat kuntoutujat olivat samoja (Borchers 2018, Pöykiö 2019).

Kehittämisen ilmapiiri haluttiin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa pitää osallistumista tukevana ja edistävänä. Yhteiskehittelyä tukeva ilmapiiri näkyi kuntoutujien myönteisenä asennoitumisena, kiinnostuksena ja haluna toimia toisten kanssa. Kuntoutujien osallistumista tuki toisten osallistujien kuunteleminen ja kiinnostus heidän sanomaansa kohtaan. Ilmapiiristä pyrittiin luomaan kannustava sekä erilaisuutta, luottamusta ja hyväksyntää tukeva. Jokaisen osallistujan huomioimista pidettiin tärkeänä ja tämän nähtiin vaikuttavan ilmapiirin lisäksi myös ryhmähengen luomiseen. (Kyyrö 2019.) Kehittämisryhmien oli mahdollista sopia ilmapiirin helpottamiseksi, että kaikkiin kehittämistehtäviin liittyviin kysymyksiin ei ollut pakko vastata, jos se tuntui mahdottomalta. Toisaalta ryhmäläiset auttoivat toisiaan ideoimisessa hankalien kysymysten kohdalla. (Maisonlahti 2018.) Tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistuville kerrottiin, että kaikenlaisia ideoita voi ja saa tuoda kehittämiseen, ja että oikeita tai väriä vastauksia ei ole olemassa (Maisonlahti 2018). Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ei arvosteltu osallistujien

ilmaisemia ideoita ja ajatuksia, vaan korostettiin uusia mahdollisuuksia ja näkökulmia (Seppälä 2018). Kuntoutujat kohdattiin henkilökohtaisesti koko kehittämistoiminnan ajan (Myllymaa 2018).

Tasavertaisuus ja yhdessä toimiminen näkyivät tutkimus- ja kehittämistoiminnassa osallistujien tasavertaisen asiantuntijuuden ja toiminnan tasavertaisena subjekteina toimimisen korostamisena osallistujille (Matikainen 2019, Hartikainen 2014). Kehittämistavoitteita ja kehittämiskohteita konkretisoitiin yhdessä yhteisten tavoitteiden mukaisesti (Tapio 2013). Kehittäjäryhmä määritteli yhdessä mikä oli toimintaa ohjaava suunta ja mitä kehittämistoiminnalla haluttiin tavoitella (Tapio 2013). Yhdessä osallistujat saattoivat päättää ryhmänä soveltaa kehittämismenetelmää niin kuin olivat sen ymmärtäneet (Maisonlahti 2018). Kuntoutujien ja työntekijöiden rooleja ei korostettu tai tuotu esille yhdessä toimimisessa ja tästä osallistujat antoivat positiivista palautetta (Kyyrö 2019). Toteutetun kehittämistoiminnan arvioinnissa osallistujat yhteisesti ilmaisivat kuntoutujien konkreettisen osallistumisen suunnittelu- ja kehittämistoimintaan tärkeimpänä asiana prosessissa. Kuntoutujat itse kokivat tärkeäksi sen, että olivat mukana tasavertaisina toimijoina työryhmässä ja kokivat tulevansa kuulluiksi. (Kähkönen 2016.) Tutkimus- ja kehittämistoimintaa koskevassa palautteessa kuntoutujat kertoivat kehittämistyöhön osallistumisen synnyttäneen uusia oivalluksia ja havaintoja kehittämisen kohteena olleesta aiheesta (Mäkitalo 2017).

Kuntoutujien toimintakyky pyrittiin huomioimaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan eri vaiheissa, ja tältä osin vaikuttamaan kuntoutujien osallistumista edistävästi. **Toimintakyvyn huomioiminen** oli olennaista etenkin kuntoutujien ollessa ikäihmisiä. Kuntoutujien vointia ja toimintakykyä huomioitiin ja arvioitiin jokaisen kehittämistehtävän aikana (Myllymaa 2018). Kehittämistoiminnassa käytetyn menetelmän työläys saattoi väsyttää osallistujia ja tällöin yhteisesti päätettiin jatkaa yhteiskehittelyä myöhemmin järjestämällä toinen tapaaminen (Maisonlahti 2018). Myöskin kuntoutujien ryhmähaastattelun yhteydessä haastattelu koettiin hyväksi päättää, kun osa haastateltavista alkoi olla väsyneitä ja osallistumisen jatkaminen ei olisi tuonut uutta tietoa (Immonen 2020).

7.3 Osallistumista estävät tekijät

Kuntoutujien osallistumista kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi estivät kuviossa 4 kuvatut tekijät.

Kuvio 4. Kuntoutujien osallistumista estäviä tekijöitä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

Konkreettiset esteet osallistua tutkimus- ja kehittämistoimintaan näkyivät kuntoutujien osallistumisen estymisenä fyysisistä syistä, kuten sairastumisen vuoksi, ja mielenmuutoksena (Tiira 2016, Heinonen 2019, Palo-oja 2019) jo ennen kehittämistapaamista. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan aikana kuntoutujia joutui jättämään työskentelyn kesken väsymyksen vuoksi (Kyyrö 2019). Kuntoutuja ei osallistunut ensimmäisen kehittäjäryhmän tapaamisen jälkeen seuraaviin tapaamisiin, koska kuntoutuja koki sanoneensa jo ensimmäisen tapaamisen yhteydessä kaiken sanottavansa (Immonen 2020). Aikataulullisista syistä osa kuntoutujista oli myös estynyt jatkamaan osallistumistaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan seuraavissa vaiheissa: syynä oli joko kuntoutujan omat aikataulut (Maisonlahti 2018, Tapio 2013, Palo-oja 2015) tai kehittämistoiminnan aikana tehty aikataulumuutos (Maisonlahti 2018).

Kuntoutujien osallistumista kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi estävä tekijä tutkimus- ja kehittämistoiminnassa oli **tutkijan riittämätön perehtyminen ja kokemattomuus**. Tutkija ei ollut perehtynyt riittävästi kuntoutujien omiin toiveisiin kehittämisen suhteen ja tämä osaltaan vaikutti jo kuntoutujien rekrytointivaiheen onnistumiseen (Tiira 2016). Tutkija arvioi olleensa tutkijana ja fasilitoijana kokeematon. Tämä kokemattomuus esti tutkijaa kehittämistoiminnan aikana tarttumasta kuntoutujan tekemään aloitteeseen kehittämisen suhteen ja sai tutkijan pitäytymään aiemmin tekemässään tutkimussuunnitelmassa. (Haronoja 2020.) Vankempi kokemus kuntoutujaryhmän kanssa työskentelystä ja heidän oman kerrontansa tukemisessa tutkimuksellisessa tarkoituksessa olisi ollut edistävää tekijä, jonka tutkija arvioi itseltään puuttuneen (Helenius 2020).

Osallistumisen epätasainen jakautuminen näkyi sekä kuntoutujien tutkimus- ja kehittämisprosessiin osallistumisessa, että miten kuntoutujat osallistuivat yksittäisissä kehittämistapaamisissa. Kuntoutujat kuvautuivat olleen tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistujina hiljaisimpina muihin osallistujiin verrattuna (Tiira 2016). Yhteisessä keskustelussa ammattilaiset ottivat kuntoutujia aktiivisemmin puheenvuoroja (Heinonen 2019). Tutkimus- ja kehittämistoiminnan viimeiseen vaiheeseen osallistui vain yksi tai muutama kuntoutuja, jotka olivat olleet mukana aiemmissa kehittäjäryhmän tapaamisissa (Helenius 2020, Tapio 2013).

Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa osallistujat saattoivat tavata toisensa ensimmäisen kerran ensimmäisen kehittämistehtävän ja kehittämistyöryhmän tapaamisen aikana, mikä saattoi vaikuttaa osallistujien toimintaan ja yhteistyön rakentamiseen (Aaltonen 2020). **Luottamuksen puute** vaikutti osallistujien ryhmäytymiseen ja syynä tähän saattoi olla tutkimus- ja kehittämistoiminnan nopea aikataulu, joka ei mahdollistanut osallistujien välisen luottamuksen ja tiimiytymisen rakentumista (Tiira 2016, Haronoja 2020). Kehittämistoiminnan aikataulun vuoksi tutkija totesi suoraan, että ei pystynyt kiinnittämään huomiota osallistujien ryhmäytymiseen tutkimus- ja kehittämisprosessin aikana (Kyyrö 2019). Yhteiskehittelyn ilmapiirissä saattoi olla varautuneisuutta aiempien kokemusten vuoksi (Haronoja 2020), ja osallistujien käymä keskustelu ei välttämättä ollut kehittämisen kaikissa vaiheissa avointa ja rakentavaa (Heinonen 2019).

Menetelmälliset rajoitteet ja menetelmien sopimattomuus näkyivät tutkimus- ja kehittämistoiminnassa käytetyissä menetelmissä haasteina siinä suhteessa, että ne olivat kuntoutujille liian vaativia. Kirjallisen materiaalin tuottaminen käsin oli kuntoutujille vaikeaa (Tiira 2016), ja käytetty kysely ei huomionnut vastaajien kognitiivisissa taidoissa olleita eroja (Kyyrö 2019). Käytetty menetelmä saattoi myös olla ominaisuudeltaan jäykkä ja estää osallistumista: Facebookin käyttäminen aineiston tuottamisessa ei mahdollistanut pitkien tekstien tuottamista (Vakala 2014) ja kyselyissä dialogisuus sekä joustavuus jäivät puuttumaan (Kyyrö 2019).

Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa **käsitteiden määrittelyn vaikeus** ohjasi työskentelyä sivuraiteille ohi kehittämistehtävän (Hartikainen 2014). Väärinymmärtämisen mahdollisuus lisääntyi, kun käsitellyt aiheet ja toimintatavat eivät olleet kuntoutujille tuttuja (Heinonen 2019). Aiheiden ja toimintatapojen ollessa kuntoutujille vieraita, olisi näihin tarvittu lisäperehdyttämistä (Heinonen 2019, Palo-oja 2015). Eri käsitteiden määrittely osallistujille vei aikaa yhteiskehittelytapaamisesta (Haronoja 2020). Käytettyjen käsitteiden ymmärtämisessä oli osallistujien välillä eroa (Hartikainen 2014) ja osalle osallistujista kehittämistoiminnassa käytetty käsite oli vieras orientaatiosta huolimatta (Palo-oja 2015). Toisaalta tutkimus- ja kehittämistoiminnassa käytetyt teemat olivat liian laajoja ja abstrakteja, ja olisivat vaatineet operationalisointia pidemmälle, jotta osallistujat olisivat ymmärtäneet teemat kehittämistoiminnan mukaisesti (Hartikainen 2014).

Tutkijat saattoivat työskennellä tutkimus- ja kehittämistoiminnan toimintaympäristössä työntekijöinä ja samanaikaisesti tehdä tutkimustaan tässä ympäristössä. **Tutkijan kaksoisroolin** arvioitiin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa voineen vaikuttaa kuntoutujien haluun osallistua: tutkijan henkilökohtainen pyyntö osallistua saattoi tuntua osasta kuntoutujia painostavalta ja olla syynä heidän kieltäytymiseensä (Heinonen 2019). Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten luotettavuuden sekä kuntoutujien osallistumisen kannalta tutkijan kaksoisrooli on voinut vaikuttaa, etenkin jos tutkijalla on myös ollut hoitosuhde kuntoutujiin ja on heille entuudestaan tuttu (Borchers 2018, Immonen 2020, Tapio 2013). Tutkijan kaksoisrooli on voinut saada kuntoutujat ilmaisemaan itseään tavoilla, joilla he olettivat

tutkijan haluavan heidän toimia (Tapio 2013, Borchers 2018). Tutkijan esimies- asema kehittämistoimintaan osallistuneisiin herätti myös pohdintaa, ja on mahdollista, että osallistujat näkivät tutkijan edustavan yrityksen johtoa eikä niinkään toimivan puolueettomana tutkijana (Tapio 2013).

Osallistujien löytäminen ja tavoittaminen tutkimus- ja kehittämistoimintaan oli tutkijoiden tekemästä mainostamisesta huolimatta hankalaa. Potilastietojärjestelmiä ei voinut hyödyntää kuntoutujien löytämisessä (Euramo 2020) ja kuntoutujien itse ilmoittamat yhteystiedot eivät aina olleet ajantasaiset tai olivat puutteellisia (Mäkitalo 2017). Taloudellisesti ei ollut mahdollista lähettää kaikille kuntoutujille kirjekutsuja (Mäkitalo 2017). Tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistumisen ilmoittautumisaika saattoi myös olla liian lyhyt (Euramo 2020). Kehittämistoimintaan kutsuttujen kuntoutujien löytämisessä hyödynnettiin heidän ilmoittamiaan diagnooseja, mutta nämä saattoivat rajata osallistumisen ulkopuolelle henkilöitä, joilla olisi ollut kehittämisaiheesta kokemusta ja halua osallistua (Mäkitalo 2017). Kehittämistoiminnan yhtenä menetelmänä käytettyä kyselyä olisi pitänyt mainostaa kuntoutujille enemmän ja käyttäen myös sosiaalisen median kanavia, jolloin se olisi voinut tavoittaa useampia (Matikainen 2019).

Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa **aikataululliset haasteet** vaikuttivat siihen, että tutkimuksen prosessia ei voitu toteuttaa kuten oli suunniteltu. Tutkija ei ehtinyt tehdä kuntoutujien tuottamasta aineistosta analyysiä vietäväksi seuraavaan kehittämisryhmään vaan sen sijaan hän joutui luottamaan muistiinpanoihinsa ja muistiinsa kuntoutujien kehittämisessä esille nostaneista merkityksellisistä teemoista (Euramo 2020). Kehittämistyöpajatyöskentelyyn varattu aika ei ollut riittävä ja yhteiskeskustelu jouduttiin keskeyttämään sovitun ajan päättymisen vuoksi (Maisonlahti 2018). Tutkija ehti yhteenvetokeskustelussa tekemään vain muutaman syventävän keskustelunaloituksen ja tuotoksista ehdittiin tehdä vain lyhyt yhteenveto (Hartikainen 2014). Keskustelulle, yhteenvedoille ja päätelmille olisi ollut tarvetta varata enemmän aikaa, jolloin avoimella vuorovaikutuksella olisi saatettu tuottaa syvällisempää keskustelua ja tuoda osallistujien hiljaista tietoa esille (Palo-oja 2019, Hartikainen 2014).

Kehittämisaiheessa pysymisen vaikeus näkyi yhteiskehittelytilaisuuksissa osallistujien vaikeutena pitää keskustelun fokus ja käsiteltävä aihe nykyhetkessä. Kehittäjäryhmän keskustelu karkasi helposti seuraavan kehittämistapaamisen aiheeseen. (Pöykiö 2019.) Kehittämistoiminnassa selkeiden teemojen puuttuminen johti siihen, että osallistujien käymä keskustelu ei aina pysynyt kehitettävässä teemassa (Seppälä 2018).

Fyysiset ympäristötekijät saattoivat ohjata osallistujia keskittymään korostetusti kuntoutuksen näkökulmaan, etenkin kun tutkimus- ja kehittämistoiminta oli toteutettu kuntoutuksen tiloissa (Helenius 2020). Ulkopuoliset häiriöt, kuten työntekijät, jotka kesken kaiken tulivat hoitamaan työskentelyyn osallistuvan kuntoutujan asioita tai pyytämään kuntoutujaa mukaansa, keskeyttivät yhteisen työskentelyn. Työskentelyä oli vaikea tämän jälkeen jatkaa, kun kuntoutujan keskittyminen ei enää häiriön jälkeen onnistunut. Tämä vaikutti koko ryhmän ilmapiiriin, jolloin kehittämistapaaminen sovittiin päätettävän. (Immonen 2020.)

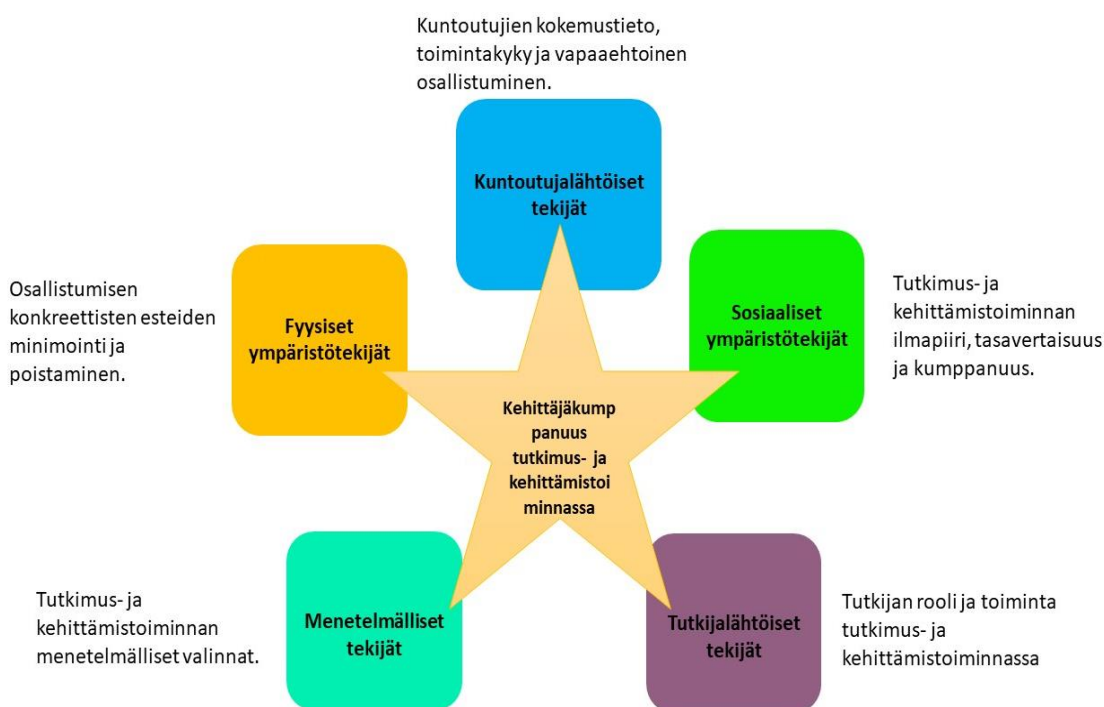
Kuntoutujien tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistumisen esteenä oli **toimintakyky**, jonka tuli olla fyysisesti riittävä. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan työpajat ja tapaamiset olivat kuntoutujille pitkiä ja raskaita kokonaisuuksia (Myllymaa 2018), ja valittu yhteiskehittelymenetelmä oli työläs käyttää, mikä väsytti osallistujia (Maisonlahti 2018). Kutsu osallistua kehittämistoimintaan esitettiin vain niille kuntoutujille, joilla oli kunnon ja voinnin mukaan mahdollisuus osallistua kehittämistyöhön (Myllymaa 2018).

Ohjeiden ymmärtämisen vaikeus näkyi tutkimus- ja kehittämistoiminnassa osallistujien kokemuksena yhteiskehittelyn ohjeistuksen ymmärtämisen haasteena. Ohjeiden ymmärtämisen vaikeus vaikutti siihen, että kehittäjäryhmä ei toteuttanut kehittämismenetelmän ohjeistusta kuten tarkoitus oli. (Maisonlahti 2018.)

8 Kuvaus kehittäjäkumppanuuden ydintekijöistä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa

Tulosten yhteenvetona on kuvaus kehittäjäkumppanuuden ydintekijöistä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa (kuvio 5).

Kuvio 5. Kehittäjäkumppanuuden ydintekijöitä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa

Kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan **menetelmälliset tekijät** ja näitä koskevat valinnat ovat merkittävässä roolissa kehittäjäkumppanuuden edistämisessä. Tehdyillä valinnoilla voidaan tukea tai estää osallistumista. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tehdään valintoja tutkimus- ja kehittämisprosessin eri vaiheissa, kuten tutkimus- ja kehittämisaiheeseen orientoitumisessa, valitsemalla yhteiskehittelyä tukevia menetelmiä ja aineiston analysoinnissa. Menetelmällisillä valinnoilla vaikutetaan siihen, miten kuntoutujien ääni tulee kuulluksi, ja millainen rooli kuntoutujilla on tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Tutkija tekee myös valinnan sen suhteen, miten hän perehtyy ja huomioi kuntoutujilta lähtöisin olevat

kehittämistarpeet, ja onko kuntoutujien osallistuminen prosessiin kehittäjäkumppanuuden mukaista, sitä edistävää.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa **sosiaalisilla tekijöillä**, kuten ilmapiirillä, on merkitystä kehittäjäkumppanuuden toteutumisessa. Mahdollisuus kysyä ja keskustella sekä osallistumisen vapaaehtoisuus auttavat kumppanuuden rakentamista. Ilmapiiri ja ryhmähenki, jossa osallistujat kokevat voivansa luottaa toisiinsa ja uskaltavat tuoda ajatuksiaan näkyviksi on kehittäjäkumppanuutta edistävä tekijä. Kuntoutujien on koettava olevansa tasavertaisia toimijoita, joiden osallistumisella on merkitystä tutkimus- ja kehittämistoiminnalle. Tasavertaiset toimijuiden ja kumppanuuden on oltava myös muille tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistuville kirkkaana tavoitteena.

Kehittäjäkumppanuuden **kuntoutujalähtöisinä tekijöinä** kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa vaikuttaa vahvasti kuntoutujien kokemustieto. Kuntoutujilla on omakohtaista kokemusta tutkimus- ja kehittämisaiheesta, ja tätä tietoa ja osaamista tulisi kehittäjäkumppanuuden nimissä ottaa käyttöön. Mahdollisuus osallistua kuntoutujan omasta kiinnostuksesta ja halusta vaikuttaa sekä saada aikaan muutosta, tukevat kehittäjäkumppanuutta kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

Fyysiset tekijät sekä edistävät että estävät kuntoutujien osallistumista kehittäjäkumppanuuden näkökulmasta. Fyysisellä ympäristöllä, jossa tutkimus- ja kehittämistoiminta toteutetaan, on merkitystä. Osallistumisen fyysiset esteet tulisi minimoida ja mahdollisuuksien mukaan myös poistaa. Fyysinen ympäristö voi ohjata kuntoutujan ajattelua ja toiminnan suuntaa, ja eroa on esimerkiksi sillä, onko kehittäjäkumppanuuden fyysisenä ympäristönä kuntoutujan oma kotiympäristö tai terveysasema. Samoin merkitystä on sillä, toteutuuko tutkimus- ja kehittämistoiminta ilman ulkopuolisia keskeytyksiä ja häiriötekijöitä. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan konkreettisten tapaamisten sisältöä ja kestoja tulisi toteuttaa niin, että osallistujat eivät koe näitä liian raskaiksi osallistua.

Tutkijalähtöisissä tekijöissä kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa on kyse siitä minkä position tutkija valitsee, miten tutkija osaltaan mahdollistaa kuntoutujien tasavertaisen toimijuuden, tarttuuko tutkija kuntoutujien ajatuksiin ja ideoihin, sekä miten tutkija mahdollistaa luottamuksen ja kumppanuuden rakentamisen sekä yhdessä oppimisen. Tutkija tekee tutkimus- ja kehittämistoiminnassa valintoja koskien omaa rooliaan ja toimintaansa. Nämä valinnat osaltaan vaikuttavat kehittäjäkumppanuuden rakentumiseen ja toteutumiseen. Tehdyillä valinnoilla on vaikutusta siihen, onko tutkija avoin edistämään kehittäjäkumppanuutta vai pitäytyykö esimerkiksi tarkasti tekemässään tutkimussuunnitelmassa.

9 Pohdinta

9.1 Tulosten tarkastelu

Kuntoutujien osallistuminen

Kuntoutujien osallistuminen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kuvautuu tulosten perusteella painottuvan osallistumiseksi konkreettiseen toimintaan, kuten esimerkiksi kehittämistyöpajoihin, joissa käytettiin yhteiskehittämisen menetelmiä. Tuloksissa tuotiin esille kuntoutujien tasavertaista toimijuutta ja asiantuntijuutta. Kuntoutujien haluttiin osallistuvat aktiivisesti kehittämistoimintaan ja tuovan oman äänensä kuuluviin. Kuitenkin kuntoutujien osallistuminen näyttäytyi osallistumisena tutkimus- ja kehittämisaiheen valintaan ja kehittämistehtäviin vastaamiseen. Kehittäjäkumppanuuden näkökulmasta kuntoutujien tulisi olla mukana kehittäjänä suunnittelemassa tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja tekemässä sitä koskevia päätöksiä jo prosessin alusta lähtien (Harra, Sipari & Mäkinen 2017: 151).

Tutkimusaiheen valinnassa on pitkään vallinnut käytäntö, että aiheen ideointi on tutkijalähtöistä. Opinnäytetyötasoisissa tutkimuksissa usein painottuu tutkijan oma mielenkiinto aihetta kohtaan. (Günther & Hasanen 2021.) Tuloksissa oli tutkimuksia, joissa kuntoutujien kokemuksia tärkeydestä ja mieltymyksistä huomioi-

tiin aihevalinnoissa sekä tutkimuksen tavoitteiden ja tarkoituksen täsmentämisessä. Kuntoutujille tarjottiin mahdollisuutta esittää kysymyksiä ja toiveita koskien tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Mutta osallistuivatko kuntoutujat todella tutkimuskysymysten muotoiluun, kuten Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistumisen suosituksessa kysytään, osallistuessaan aiheen valintaan? Tulkitsin tulosten perusteella näin olevan, sillä tutkimus- ja kehittämisaiheen valinta kuvautui tuloksissa olevan tiettyyn palveluun tai toimintatapaan kohdistuvaa, ja tältä osin tutkimuskysymyksen muotoilua hyvin pitkälle ohjaavaa. Kehittäjäkumppanuuden edistämisen näkökulmasta kuntoutujien suurempi osallistuminen tutkimuskysymyksen muotoiluun olisi tarkoituksenmukaisempaa. Näin tapahtuikin yksittäisissä tutkimuksissa.

Kuntoutujien osallistuminen tutkimus- ja kehittämistoiminnan suunnitteluun kuvautui tulosten perusteella olevan osallistumista tutkimuskysymysten, haastattelukysymysten ja kyselyjen esitestaamiseen. Yksittäisissä tutkimuksissa kuntoutujien osallistumista tutkimus- ja kehittämistoiminnan alkukartoitukseen sekä nykytilan kuvaamiseen voidaan katsoa olevan osallistumista tutkimuksen suunnitteluun. Tutkimuksissa, joissa kuntoutujat osallistuivat erilaisiin esitestaamisiin, ei kerrottu tarkemmin osallistuivatko samat henkilöt myös tutkimus- ja kehittämisprosessin myöhemmissä vaiheissa tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Tämä olisi ollut suunnitteluun osallistumisen tarkemman arvioinnin osalta oleellista tietoa.

Kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan johtaminen näyttäytyi tulosten perusteella olevan tutkijoiden vastuulla. Tutkijat tekivät valintoja ja päätöksiä tutkimus- ja kehittämisprosessin linjoista. Kehittäjäkumppanuuden hengen mukaisesti johtamista olisi tullut jakaa esimerkiksi vallan käytön sekä yhdessä tehtyjen päätösten osalta (Harra 2014: 35). Samoin tutkimuksen tulosten julkaisussa suuressa osassa tutkimuksia tutkijalla oli valta tehdä valinnat ja päätökset siitä mitä julkaistaan ja miten julkaistaan.

Tuloksissa mainittiin kuntoutujien väsyneen kehittämistyöpajojen aikana, ja käytetyt tutkimus- ja kehittämismenetelmät voitiin kuvata työläisiksi. Näissä tutkimuk-

sisä tutkijat eivät kuitenkaan tarkemmin raportoineet mihin he perustivat päätelmänsä osallistujien kokemasta rasituksesta. Tutkimuksissa ei mainita, että kuntoutujilta olisi kysytty heidän kokemuksiaan rasituksen määrästä tai että kuntoutajat olisivat oma-aloitteisesti näitä tuoneet esille. Herääkin kysymys siitä, ovatko päätelmät tutkijoiden tekemiä tulkintoja kehittämistilanteessa.

Edistävät ja estävät tekijät

Kuntoutujien osallistumista edistävät tekijät korostuivat tuloksissa. Tutkijat toivat esille kuntoutujien osallistumista kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi mahdollistavia ja tukevia tekijöitä. Vähemmän tutkijat pohtivat tulosten perusteella kuntoutujien osallistumista estäviä tekijöitä. Samoin vain yksittäisissä tutkimuksissa tutkija pohti omaa rooliaan ja toimintansa vaikutusta kuntoutujien osallistumiseen kehittäjäkumppanuuden näkökulmasta. Tämä herättää pohtimaan miksi näin on. Kuntoutuksen paradigman muutoksen myötä kuntoutujien roolin muuttuminen aktiiviseksi toimijaksi ja kuntoutumisensa kehittäjiksi lienee monelle tutkijalle selvä asia (Autti-Rämö ym. 2016: 14–17), mutta tutkimus- ja kehittämistoiminnan tasolla ei tulosten perusteella vielä näy se, että huomioitaisiin tätä toimijuutta estäviä tekijöitä. Tutkijan roolilla ja toiminnalla oli tulosten perusteella merkitystä kehittäjäkumppanuuden edistämisen näkökulmasta useassakin kohtaa. Esimerkiksi tutkijan toteuttama fasilitointi, käsitteiden määrittely ja kokemus tutkijana toimimisesta vaikuttivat kuntoutujien osallistumiseen.

Aineistona olleissa tutkimuksissa koettiin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa osallistujien tuttuuden olevan osallistumista edistävä tekijä. Tuttujen osallistujien kesken luottamusta katsottiin jo olemassa ja luottamuksen rakentumista varten oli olemassa pohjaa, jolle rakentaa. Osallistujien keskinäinen luottamus ja kumppanuuden rakentaminen ovat kehittäjäkumppanuudelle ominaisia piirteitä (Harra 2014: 35, Tuusa 2018: 130–131). Tulosten mukaan tutkijat eivät näyttäneet tietoisesti suunnitelleen ja toteuttaneen osallistujien välisen luottamuksen rakentamista. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ei tätä näkökulmaa huomioitu eikä tutkijat juurikaan pohtineet asiaa tutkimuksen toteutusvaiheessa tai toteutuksen arvioinnissa. Tutkimuksissa mainittiin tutkijan pyrkineen luottamuksellisen ilmapiirin

luomiseen, mutta tarkemmin ei kerrottu miten tämä pyrkimys käytännössä toteutui. Kahdessa tutkimuksessa tutkija totesi kehittämisprosessin olleen niin lyhyt, että luottamuksen rakentamiseen ei katsottu olevan riittävästi aikaa (Tiira 2016, Haronoja 2020). Luottamuksen kokemuksella on merkitystä myös yhteiskehittelyn ilmapiirin kannalta: onko ilmapiiri sellainen, että siellä kokee voivansa ilmaista itseään avoimesti vai kokeeko tulevansa torjutuksi? Osallistumisen näkökulmasta tällä on suuri merkitys.

Tutkimus- ja kehittämisaiheeseen orientoitumisen tutkijat näkivät edistävän kuntoutujien osallistumista kehittämistoimintaan. Osallistumisessa yhtenä haasteena tutkimuksissa nousi esille käsitteiden määrittelyn vaikeus, joka saattoi konkreettisesti vaikuttaa kuntoutujien osallistumiseen. Koska tutkijat totesivat tutkimusprosessia arvioidessaan käsitteiden määrittelyissä olleen puutteita, jotka aiheuttivat väärintymmärryksiä, niin voidaan pohtia, miten hyvin tutkimus- ja kehittämisaiheeseen orientoituminen oli näissä tutkimuksissa onnistunut. Toisaalta yhdessä tutkimuksessa osallistujat kokivat käytettäväksi annetun yhteiskehittelymenetelmän ohjeistuksen epäselväksi, ja sopivat yhdessä käyttävänsä menetelmää kuten sen ymmärsivät (Maisonlahti 2018). Kehittäjäkumppanuuden elementteihin kuuluu vastuun jakaminen ja yhdessä päättäminen (Harra 2014: 35, Sipari & Mäkinen 2014: 172), jolloin kehittämistoimintaan osallistuneiden yhdessä tekemä valinta ja päätös miten menetelmää aikovat käyttää, edustavat kehittäjäkumppanuutta.

Voidaan pohtia, onko tutkijoiden toteuttama kehittämistoiminnan fasilointi todella kuntoutujien osallistumista edistävä tekijä vai voiko olla, että tutkija fasilitoimalla ohjaa liikaa tutkimuksen ja kehittämisen suuntaa. Kehittäjäkumppanuudessa on kyse tavoitteellisesta prosessista (Sipari & Mäkinen 2012: 28–29), ja tavoitteellisuuden toteuttamisen voidaan katsoa vaativan jonkin asteista ohjausta. Kehittäjäkumppanuus ei näin ollen poissulje fasilointia, joka osaltaan tukee tutkimus- ja kehittämistoiminnan tavoitteiden toteuttamista. Tulosten mukaan tutkijat esittivät tutkimuksissa tarkentavia kysymyksiä ja tekivät yhteenvetoja, joilla pyrkivät edistämään tutkimus- ja kehittämistoiminnan etenemistä tavoitteiden suuntaisesti.

Kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa edettiin tutkijoiden tekemien suunnitelmien mukaan ja kuntoutujilla ei ollut mahdollisuutta osallistua kehittämistoiminnan etenemisen ohjaamiseen. Yhdessä tutkimuksessa tutkija totesi jälkeinpäin kehittämisprosessia arvioidessaan, että ei ollut osannut tarttua kuntoutujan tekemään kehittämisaloitteeseen, ja arvioi oman kokemattomuuden fasilitaattorina vaikuttaneen tähän (Haronoja 2020). Tässä olisi ollut konkreettinen mahdollisuus kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi, mutta toisin kuitenkin kävi. Yhdessä tutkimuksessa tutkija arvioi oman perehtymisensä kuntoutujien toiveisiin olleen riittämätöntä suhteessa kehittämiseen ja sen tavoitteisiin (Tiira 2016). Tämä kertonee siitä, että kehittämistyön suunnitteluprosessissa kuntoutujia ei ollut otettu riittävästi huomioon.

Kuntoutujien osallistumisen vapaaehtoisuus painottui tuloksissa. Kuntoutujien osallistuminen tutkimus- ja kehittämistoimintaan oli vapaaehtoista, ja osallistumisen keskeyttäminen oli mahdollista kehittämisprosessin missä tahansa vaiheessa. Tutkimuksissa kuntoutujien osallistumismahdollisuuksia voitiin säädellä tutkijan, kehittämistoiminnan yhteistyökumppanin ja/tai kehittämistoimintaa varten perustetun ohjausryhmän toimesta. Nämä edellä mainitut toimijat tekivät kaikissa tutkimuksissa jonkin asteista ennakkovalintaa kehittämiseen osallistuvien kuntoutujien suhteen. Ennakkovalintaa toteutettiin esimerkiksi määrittelemällä kriteerit osallistujille tai keskustelemalla henkilökunnan tai moniammatillisen tiimin kanssa kuntoutujista. Mahdollisuutta osallistua kehittämiseen ei tarjottu suoraan kaikille kuntoutujille. Osallistumisen vapaaehtoisuus kuvautuu tulevan tutkimusteknisistä ja -eettisistä lähtökohdista, ei niinkään kehittäjäkumppanuuden yhtenä tavoiteltava tekijänä. Tutkimuksen teon kannalta kuntoutujien ennakkovalinnalla voidaan katsoa olevan perusteita, mutta kuntoutuksen soveltavan tutkimus- ja kehittämistoiminnan näkökulmasta asian voidaan nähdä olevan toisin. Kuntoutuksen toteutuksen, kehittämisen ja tutkimuksen katsotaan edellyttävän monimielisyyttä (Tuusa ym. 2018: 133, 142) sekä yhdessä kehittämistä ja verkostomaista toimintatapaa (Sipari 2021: 8).

Fyysiset ympäristötekijät kuvautuivat tulosten perusteella sekä edistäviksi että estäviksi tekijöiksi kuntoutujien osallistumiselle. Samoin myös kuntoutujien toimintakyky vaikutti tutkimuksesta riippuen joko edistävänä tai estävänä tekijänä. Kuntoutujien toimintakyvyn haluttiin olevan riittävä, jotta kuntoutujalle tarjottiin mahdollisuutta osallistua tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Tulosten perusteella tässä kohtaa toimintakyvyllä viitattiin jaksamiseen ja fyysiseen kestävyYTEEN. Tämä rajaus jätti siis ulkopuolelle kuntoutujia, joilla olisi saattanut kuitenkin olla halua osallistua ja kokemustietoa, jota tutkimus- ja kehittämistoiminnassa olisi voinut jakaa. Fyysisenä ympäristötekijänä tutkimus- ja kehittämistoimintaan käytetyn ympäristön rauhallisuus ja häiriöttömyys korostuivat. Tutkimuksissa, joissa fyysisiä ympäristötekijöitä ei pystytty hallitsemaan tai häiriötekijöitä estämään, kuvautui tutkimus- ja kehittämisprosessiin tulleen suunnittelemattomia keskeytyksiä, jotka kehittäjäkumppanuuden kannalta ovat häiritseviä.

9.2 Menetelmällisten ratkaisujen arviointi

Tutkimuksellisen kehittämistyöni menetelmänä oli kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeessa todetaan tutkimuksen olevan hyvän tieteellisen käytännön mukaista silloin kun siinä noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, kuten rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimuksen teossa, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen ja tulosten arvioinnissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012: 6). Kirjallisuuskatsausta tehdessä olen pyrkinyt toimimaan hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti huolellisesti ja tarkasti prosessin jokaisessa vaiheessa. Olen kuvannut tähän raporttiin tekemiäni ratkaisuja sekä perusteluja niille tutkimuksen läpinäkyvyyden takaamiseksi.

Olen kuvannut tiedonhaun toteutuksen hakupuukuviossa, josta käy ilmi, kuinka monta tutkimusta missäkin vaiheessa prosessia otettiin mukaan ja kuinka monta rajautui ulkopuolelle. Kuvioista näkyy myös tutkimusten poisrajautumisen syyt läpinäkyvyyden takaamiseksi. Luotettavuuden lisäämiseksi olen lukenut kirjallisuuskatsauksen aineistot useaan kertaan, jonka jälkeen lähdin hakemaan aineis-

tosta alkuperäisilmaisuja ja vastauksia Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistumisen-suosituksen sekä analyysikysymyksen avulla. Analyysivaiheesta olen liittännyt tutkimuksellisen kehittämistyöni liitteeksi esimerkin analyysin toteutumista, jotta myös tässä vaiheessa työn läpinäkyvyys varmistuisi. Tutkimuksellisen kehittämistyöni luotettavuuden arvioinnissa käytin Turnitin-ohjelmaa, joka tunnistaa plagioinnin.

Sisäänotto- ja poissulkukriteereissä oli yhtenä kriteerinä yhteiskehittelymenetelmän käyttö tutkimuksessa vähintään yhdessä tutkimus- tai kehittämistehtävässä. Näin tarkka määritelmä voi rajaa katsauksen kannalta relevantteja tutkimuksia ulkopuolelle. Voidaan myös pohtia, onko tarkoituksenmukaista määritellä yhteiskehittelymenetelmien käytön takaavan kehittäjäkumppanuuden edistämistä. Pidän tekemääni rajausta perusteltuna, sillä tutkimus- ja kehittämisprosesseissa kuntoutajat ovat useasti tiedontuottajan roolissa, ja menetelminä tiedon keräämisessä kuntoutujilta käytetään esimerkiksi haastatteluja, kyselyjä ja ryhmäkeskusteluja. Nämä menetelmät, kuten tietysti myös kuntoutujien rooli tiedontuottajina, eivät edistä kehittäjäkumppanuutta vaan kaventavat kuntoutujien osallistumista, toimijuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa. Yhteiskehittelymenetelmät eivät automaattisesti takaa kehittäjäkumppanuuden toteutumista, mutta näen, että ne kuitenkin ovat askel oikeaan suuntaan. Yhteiskehittely kun on yksi perustava tekijä kehittäjäkumppanuudessa (Harra, Sipari & Mäkinen 2017: 162).

Yhtenä aineiston poissulkukriteerinä oli tutkimuksen kieli ja otin mukaan vain suomenkielisiä julkaisuja. Ideaalilanteessa kirjallisuuskatsaukseen otetaan mukaan julkaisuja millä kielellä tahansa virhepäätelmiä poissulkemiseksi (Niela-Vilén & Hamari 2016: 26). Käytännössä kuitenkin tutkimuksellinen kehittämistyö, joka tämä on, on ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyönä laajuudeltaan suppeahko. Tästä syystä tutkimuksellisen kehittämistyön suppeuteen suhteutettuna rajasin mukaan otettavaksi vain suomenkieliset julkaisut. Tämän rajauksen perusteella rajautui aineistonhaku suomalaisiin tietokantoihin.

Aineiston tutkimuksille ei tehty systemaattista laadun arviointia. Aineiston laadun arviointi systemaattisesti ei ole välttämätöntä kuvailevassa tutkimuskatsauksessa

(Niela-Vilén & Kauhanen 2015: 28–29). Tulosten hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen

Tutkimuksellisen kehittämistyöni tuloksia voidaan hyödyntää kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kehittäjäkumppanuuden vahvistamiseksi. Työni tuloksena oli konkreettisia tekijöitä, jotka edistävät ja estävät kuntoutujien osallistumista kehittäjäkumppanuuden näkökulmasta. Näitä tekijöitä voidaan hyödyntää tutkimus- ja kehittämistoiminnan prosessien suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa, kun halutaan edistää kuntoutujien osallistumista. Tutkimuksellisen kehittämistyöni tuloksia voidaan käyttää eri toimijoiden välisen yhteisen ymmärryksen rakentamisessa, kun halutaan kuntoutujien osallistumisen edistävän kehittäjäkumppanuuden toteutumista. Kehittäjäkumppanuuden ydintekijöitä voidaan huomioida tutkimus- ja kehittämistoiminnan tutkimus- ja kehittämisprosessin eri vaiheissa, kun halutaan edistää kuntoutujien osallistumista ja kehittäjäkumppanuuden toteutumista.

Kehittäjäkumppanuus on kuntoutuksen paradigman muutoksen mukainen toimintatapa, jota tulisi ottaa laajemmin käyttöön sekä kuntoutusprosesseissa että kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Jatkotutkimuksessa olisi mielenkiintoista tutkia vielä tarkemmin kuntoutuksen ammattilaisten ja kuntoutujien näkökulmasta mitkä tekijät estävät, ja mitkä edistävät eri toimijoiden osallistumista kuntoutusprosesseihin kehittäjäkumppanuuden näkökulmasta. Aineiston tutkimuksissa näkökulma, kun oli enemmän tutkijapainotteinen.

Lähteet

Aaltonen Anniina 2020. Vertaistoiminnan kehittäminen pitkäaikaisille perhehoitajille lapsen toimintakyvyn tukemiseksi lastensuojelun perhehoidossa Ekso-
tessa. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatava-
vana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/341971> Luettu 7.4.2021.

Autti-Rämö Ilona & Salminen Anna-Liisa 2016. Kuntoutumisen hyvät käytännöt.
14–17. Teoksessa Autti-Rämö Ilona, Salminen Anna-Liisa, Rajavaara Marketta
& Ylinen Arne (toim.) Kuntoutuminen. Kustannus Oy Duodecim.

Borchers Elina 2018. Alaraaja-amputaation jälkeisen kuntoutuskäytännön kehit-
täminen moniasiantuntijuuteen perustuen. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Met-
ropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa [https://www.theseus.fi/han-
dle/10024/156508](https://www.theseus.fi/handle/10024/156508) Luettu 7.4.2021.

Euramo Laura 2016. Osallisuutta arjen toimissa vahvistava kuntoutus: kuntou-
tuksen kehittäminen Espoon sairaalassa. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Saa-
tavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/118792> Luettu
7.4.2021.

Fink Arlene 2014: Conducting Research Literature Reviews: From the Internet
to Paper. Fourth Edition. Sage Publication.

Günther Kirsi & Hasanen Kirsi 2021. Laadullinen tutkimuksen prosessi. Teok-
sessa Vuori Kirsi (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tietoarkisto.
Saatavana osoitteessa [https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaope-
tus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/](https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaope-
tus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/) Luettu 10.4.2021.

Günther Kirsi & Hasanen Kirsi & Juhila Kirsi 2021. Johdanto: analyysi ja tul-
kinta. Teoksessa Vuori Kirsi (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja.
Tietoarkisto. Saatavana osoitteessa [https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetel-
maopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/](https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetel-
maopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/)
Luettu 10.4.2021.

Haronoja Sari 2020. Asiakaslähtöisyyden vahvistuminen paljon palveluita käyt-
tävän asiakkaan kuntoutuspalveluprosessissa: Tampereen kaupungin lääkinnäl-
linen kuntoutus. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkea-
koulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/340827> Lu-
ettu 7.4.2021.

Harra Toini 2014. Terapeuttinen yhteistoiminta. Asiakkaan osallistumisen mah-
dollistaminen toimintaterapiassa. Lapin yliopisto: Lapin yliopistokustannus Rova-
niemi.

Harra Toini, Sipari Salla & Mäkinen, Elisa 2017. Hyvää tahtova hyvinvointipalvelujen kehittäjäkumppanuus. 145–164. Teoksessa Pohjola Anneli, Kairala, Maarit, Lyly Hannu & Niskala, Asta (toim.): Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystalveissa. Tampere: Vastapaino.

Hartikainen Kaisa 2014. Asiakasymmärrykseen perustuva voimaannuttava tulevaisuuden toimintatapa Positiassa. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/81412> Luettu 7.4.2021.

Heikkinen Hannu L.T. 2007. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. 16–38. Teoksessa Heikkinen Hannu L.T., Rovio Esa & Syrjälä Leena 2007. Toiminnasta tietoon: toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkinen Hannu L.T., Kontinen Tiina & Heikkinen Päivi 2007. Toiminnan tutkimisen suuntaukset. 39–76. Teoksessa Heikkinen Hannu L.T., Rovio Esa & Syrjälä Leena 2007. Toiminnasta tietoon: toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heinonen Sini 2019. Asiakkaan osallistuminen kuntoutuksensa suunnitteluun moniammatillisessa työryhmässä. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/259518> Luettu 7.4.2021.

Helenius Sari 2020. Osallistun, oivallan, opin – Osallistumista vahvistavan toimintatavan kehittäminen motorisen oppimisen edistymiseksi lapsen kuntoutumisessa. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/332622> Luettu 7.4.2021.

Henttonen Niina 2015. Kiipulalainen kuntoutusymmärrys : yhteinen ymmärrys kuntoutumisesta rakentuu kumppanuudessa. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/99345> Luettu 7.4.2021.

Immonen Piia 2020. Potilaiden tarpeita huomioiva ja toimintakykyä edistävä oikeuspsykiatrinen sairaalaympäristö Laakson yhteissairaalassa. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/338997> Luettu 7.4.2021.

Järvikoski Aila & Härkäpää Kristiina 2011. Kuntoutuksen perusteet. Näkökulmia kuntoutukseen ja kuntoutustieteeseen. Helsinki: WSOYpro Oy.

Keskitalo Elsa, Vuokila-Oikkonen Päivi, Karvinen Ikali & Launonen Pekka 2015. Osallistava kehittäminen työelämän ja ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Saatavana osoitteessa http://www.uta.fi/yky/tutkimus/konferenssit/tyoelamantutkimuspaivat/tyoryhmat/osallisuusjayhteisollisyys/ohjelmajaabstraktit/Keskitalo%20ym_Osallistava%20kehitt%C3%A4minen%20ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4n%20ja%20ammattikorkeakoulun%20yhteisty%C3%B6n%C3%A4.pdf Luettu 18.10.2019.

Kiviniemi Kari 2018. Laadullinen tutkimus prosessina. 73–87. Teoksessa Valli Raine (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi 2017. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportteja ja muistioita 2017:41. Helsinki.

Kyyrö Reetta 2019. Yhteiskehittäminen lastensuojelun perhekuntoutusyksikössä : verkkosivuston kehittäminen. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Laurea ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/167890> Luettu 7.4.2021.

Kähkönen Erja 2016. Vaikeimmassa asemassa olevien nuorten osallisuus palvelujen kehittämistoiminnassa. Tutkimuksellinen kehittämistyö. KYAMK. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/104921> Luettu 7.4.2021.

Lemetti Terhi & Ylönen Minna 2015. Kirjallisuuskatsaukseen valittujen tutkimusartikkeleiden arviointi. 69–82. Teoksessa Stolt Minna, Axelin Anna & Suhonen Riitta (toim.): Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun yliopisto, Hoitotieteen laitoksen julkaisuja A:73/2016.

Maisonlahti Aino-Maija 2018. Matkalla sosiaaliseen osallisuuteen - Etsivän aikuistyön mallintaminen Loviisassa : Toimintatutkimuksellinen kehittämishanke osana Matka sosiaaliseen osallisuuteen -projektia. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/148402> Luettu 7.4.2021.

Matikainen Tuula 2019. Nuoren toimijuuden vahvistuminen siirtymisvaiheessa lasten kuntoutuspalveluista aikuisten palveluihin. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/263449> Luettu 7.4.2021.

Myllymaa Anna 2018. Ikäihmisen kuntoutukseen osallistumista vahvistavien toimintatapojen kehittäminen lyhytaikaishoitoon. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/155775> Luettu 7.4.2021.

Mäkitalo Vuokko 2017. Kokemustieto lihastautia sairastavien itsenäisen elämän vahvistamisessa: verkkomateriaalin sisältöalueiden kehittäminen Uudenmaan lihastautiyhdistys ry:ssä. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/122660> Luettu 7.4.2021.

Niele-Vilén Hannakaisa & Hamari Lotta 2015. Kirjallisuuskatsauksen vaiheet. 23–34. Teoksessa Stolt Minna, Axelin Anna & Suhonen Riitta (toim.): Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun yliopisto, Hoitotieteen laitoksen julkaisu A:73/2016.

Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi 2019. Valtioneuvosto. <https://valtioneuvosto.fi/rinteen-hallitus/hallitusohjelma/oikeudenmukainen-yhdenvertainen-ja-mukaan-ottava-suomi> Luettu 9.4.2021.

Paalasmaa Pekka 2014. Yhteiskehittely yhdessä oppimisena. 122–126. Teoksessa Sipari Salla, Mäkinen Elisa & Paalasmaa Pekka (toim.) 2014. Kuntoutettavasta kehittäjäkumppaniksi. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. AA-TOS-artikkelit.

Paavola Sanna 2019. Ikäihmisten osallistumista vahvistava moniasiantuntijuu-teen perustuva kotona toteutuva kuntoutus : Toimintatavan kehittäminen Oulun-tylän kuntoutuskeskuksessa. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammat- tikorkeakoulu Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/262951> Luettu 7.4.2021.

Palo-Oja Heidi 2015. Muutostyö vuorovaikutteiseksi : kuvaus vuorovaikutuksen ydintekijöistä palvelunkäyttäjän elämän haltuunoton vahvistamiseksi. Tutkimuk- sellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/88025> Luettu 7.4.2021.

Pöykiö Päivi 2019. Kuntoutuspalveluiden kehittäminen yhdessä asiakkaiden ja työntekijöiden kanssa. Tutkimuksellinen kehittämistyö. SAMK. Saatavana osoit- teessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/266963> Luettu 7.4.2021.

Reporting patient and public involment in research. <https://www.bmj.com/cam- paign/patient-partnership> Luettu 2.4.2021

Reason Peter & Bradbury Hilary 2008. Introduction. 1–10. Teoksessa The Sage handbook of Action Research. Participative Inquiry and Practice. Second Edi- tion. Edited by Peter Reason and Hilary Bradbury. Sage Publications.

REcoRDI-kehittämishanke – osaamista ja verkostoitumista kuntoutuksen sovel- tavaan tutkimukseen. Metropolia 2019. Saatavana osoitteessa <https://www.met- ropolia.fi/tutkimus-kehittaminen-ja-innovaatiot/hankkeet/recordi/> Luettu 17.4.2021.

REcoRDI - Platform ecosystem for strengthening of RDI activities in multidisciplinary rehabilitation. Jamk 2019. Saatavana osoitteessa <https://www.jamk.fi/fi/reportronic-project/?projectnum=512003> Luettu 17.4.2021.

Reporting patient and public involvement in research. Saatavana osoitteessa https://www.bmj.com/sites/default/files/attachments/resources/2018/03/PPI_in_Research.pdf Luettu 11.2.2021

Salminen Anna-Liisa, Järvikoski Aila & Härkäpää Kristiina 2016. Teoriat, viitekehukset ja mallit kuntoutusta ohjaamassa. 20–36. Teoksessa Autti-Rämö Ilona, Salminen Anna-Liisa, Rajavaara Marketta & Ylinen Arne (toim.) Kuntoutuminen. Kustannus Oy Duodecim.

Salminen Ari 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa 2011. Vaasan yliopiston julkaisuja, Opetusjulkaisuja 62, Julkisjohtaminen 4. Saatavana osoitteessa https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf Luettu 10.4.2021.

Seppälä Monika 2018. Nuorten sosiaalista vahvistumista edistävät ohjauskäytännöt työpajatoiminnassa: Tutkimuksellinen kehittämistyö. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/155470> Luettu 7.4.2021.

Sipari Salla & Mäkinen Elisa 2014. Kehittäjäkumppanuus vaatii uudenlaista osaamista. 166–173. Teoksessa Sipari Salla, Mäkinen Elisa & Paalasmaa Pekka (toim.) 2014. Kuntoutettavasta kehittäjäkumppaniksi. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. AATOS-artikkelit.

Sivonen Sari 2014. Yhdessä kohti toimijuutta : ikääntyneen kuntoutujan toimijuutta tukeva työote terveystieteiden osastolla. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/83425> Luettu 7.4.2021.

Suhonen Riitta, Axelin Anna & Stolt Minna 2015. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. 7–22. Teoksessa Stolt Minna, Axelin Anna & Suhonen Riitta (toim.): Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja A:73/2016.

Suursalmi Katja 2017. Ikäihmisen toimijuutta tukeva toimintatapa Kotimäen tuetussa ja tehostetussa palveluasumisessa. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/136772> Luettu 7.4.2021.

Tapio Jonna 2013. Yhteiskehittely työhyvinvoinnin vahvistamisen välineenä. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/54093> Luettu 7.4.2021.

Tiira Marketta 2016. Kuvaus ammatillisen oppilaitoksen yhteistoiminnan kehittämisestä opiskelijan toimintakyvyn vahvistamiseksi. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/112257> Luettu 7.4.2021.

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Saatavana osoitteessa https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Luettu 17.4.2021.

Tuusa Matti, Seppänen-Järvelä Riitta, Henriksson Mikko, Juvonen-Posti Pirjo, Pesonen Sanna, Syrjä Vesa ja Savinainen Minna 2018. Yhteistoiminta ja toimijuus kuntoutumista edistävinä vaikutusmekanismeina. 125–148. Teoksessa Lindh Jari, Härkäpää Kristiina ja Kostamo-Pääkkö Kaisa (toim.) 2018. Sosiaalinen kuntoutuksessa. Rovaniemi: Lapland University Press.

Vakkala Jaana 2014. Lähiyhteisön ohjaus nuoren oman elämän suunnittelun tukena Validia Ammattiopistossa. Tutkimuksellinen kehittämistyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa <https://www.theseus.fi/handle/10024/81673> Luettu 7.4.2021.

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus

Vuori Jaana 2021. Tutkimusasetelma. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tietoarkisto. Saatavana osoitteessa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/> Luettu 10.4.2021.

Liitteet

Esimerkki aineistolähtöisestä analyysistä pelkistys- ja alaluokkatasolla toisessa kehittämistehtävässä.

Mikä tekijät edistävät ja mitkä tekijät estävät kuntoutujien osallistumista kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi?	
Pelkistys	Alaluokka
<p>Kuntoutujat tuttuja tutkijalle oman työn kautta asiakkaina.</p> <p>Ilmapiirin luominen ja yhteisten kielen löytäminen tuttujen asiakkaiden kanssa luontevaa.</p>	Tutut osallistujat
<p>Orientaatio ennen yhteiskehittelyä tutkijan pitämänä luentona.</p> <p>Kehittämispäivän materiaali annettiin kuntoutujille etukäteen.</p> <p>Ennen jokaista tapaamista jokaiselle kuntoutujalle oli annettu tapaamisen runko sisältöineen ja aikatauluineen.</p>	Aiheeseen orientoituminen
<p>Fasilitaattorin tarkentavat kysymykset ja keskustelun ohjaaminen takaisin aiheeseen.</p> <p>Fasilitaattori ohjasi tarvittaessa keskusteltua takaisin aiheeseen.</p> <p>Tutkija jäsensi purkukeskusteluja varmistuen kaikkien äänen kuulemisen.</p>	Fasilitointi
<p>Tutkimukseen osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen.</p> <p>Kuntoutujien osallistumisen vapaaehtoisuutta painotettiin.</p> <p>Anonymiteetin varmistaminen kehittämissä.</p>	Osallistumisen vapaaehtoisuus ja anonymiteetti

<p>Viestinnän yksinkertaistaminen ja monimutkaisten ilmaisujen välttäminen.</p> <p>Varmistettiin, että tutkittava kuulee kysymykset oikein.</p> <p>Kyselystä tehtiin mahdollisimman helpolukuinen ja visuaalisesti vaivaton.</p>	<p>Viestinnän tavat</p>
--	-------------------------

Kirjallisuuskatsauksen tutkimukset BMJ:n Kuntoutujien ja sidosryhmien osallistuminen-suositusta mukailleen.

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydettiinkö kuntoutujia arvioimaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Aaltonen Anniina 2020. Vertaistoiminnan kehittäminen pitkäaikaisille perhehoitajille lapsen toimintakyvyn tukemiseksi lastensuojelun perhehoidossa Eksotessa. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään osana kehittäjäryhmää, jossa käytettiin yhteiskehittelyä.	X	X	X	X	X
Borchers Elina 2018. Alaraaja-amputaation jälkeisen kuntoutuskäytännön kehittäminen moniasiantuntijuuteen perustuen. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään osana ryhmää, jossa käytettiin ryhmämuotoista teemahaastattelua.	X	X	X	X	X

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydettiinkö kuntoutujia arvioimaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Euramo Laura 2016. Osallisuutta arjen toimissa vahvistava kuntoutus - kuntoutuksen kehittäminen Espoon sairaalassa. Metropolia ammattikorkeakoulu	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään asiakkaiden omassa kehittäjäryhmässä, jossa käytettiin yhteiskehittelyä.	X	X	X	X	X
Haronoja Sari 2020. Asiakslähtöisyyden vahvistaminen paljon palveluita käyttävän asiakkaan kuntoutuspalveluprosessissa: Tampereen kaupungin lääkinnällinen kuntoutus. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat tutkimusaiheen valintaan, taustalla aihevalinnassa heidän antamansa palaute.	Kuntoutujien antama palaute (sen hetkestä toimintatavasta) taustalla tutkimuskysymyksien muotoilussa.	X	X	X	X

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydettiinkö kuntoutujia arvioimaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Hartikainen Kaisa 2014. Asiakasymmärrykseen perustuva voimaannuttava tulevaisuuden toimintatapa Positiassa. Metropolia Ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäisessä kehittämistehtävässä osana kehittäjäryhmää, jossa käytettiin yhteiskehittelyä.	X	X	X	X	X
Heinonen Sini 2019. Asiakkaan osallistuminen kuntoutuksensa suunnitteluun moniammatillisessa työryhmässä. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään osana ryhmää, jossa käytettiin ryhmämuotoista teemahaastattelua.	X	X	X	X	X

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydetiinkö kuntoutujia arvioimaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Helenius Sari 2020. Osallistun, oivallan, opin – Osallistumista vahvistavan toimintatavan kehittäminen motorisen oppimisen edistämiseksi lapsen kuntoutumisessa. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat (ja vanhemmat) osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään, jossa käytettiin toiminnallisessa teemahaastattelussa kuntoutujan ja vanhemman/vanhempien muodostamassa ryhmässä.	X	X	X	X	X
Henttonen Niina 2015. Kiipulalainen kuntoutusymmärrys - Yhteinen ymmärrys kuntoutumisesta rakentuu kumppanuudessa. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään osana kehittäjäryhmää, joka käytti yhteiskehittelyä.	X	X	X	X	X

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydettiinkö kuntoutujia arvioidaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Immonen Piia 2020. Potilaiden tarpeita huomioiva ja toimintakykyä edistävä oikeuspsykiatrinen sairaalaympäristö Laakson yhteissairaalassa. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään osana ryhmää, jossa käytettiin ryhmähaastattelua.	Kuntoutujat osallistuivat tutkimuskysymysten ja ryhmähaastattelun teemakysymysten esitestaamiseen.	Suunnitelman teossa tutkija hyödynsi aiempaa aihepiiriin liittyvää työskentelyä, johon kuntoutujat olivat osallistuneet. Kuntoutujat osallistuivat tutkimuskysymysten ja ryhmähaastattelun teemakysymysten esitestaamiseen.	X	X	X
Kyyrö Reetta 2019. Yhteiskehittäminen lastensuojelun perhekuntoutusyksikössä - Verkkosivuston kehittäminen. Laurea ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat osana kehittäjäryhmää, jossa käytettiin yhteiskehittelyä.	X	X	X	X	X

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydetiinkö kuntoutujia arvioimaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Kähkönen Erja 2016. Vaikeimmassa asemassa olevien nuorten osallisuus palvelujen kehittämistoiminnassa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat kuntoutujien omana ryhmänä kehittämistyön ensimmäiseen vaiheeseen, alkukartoitukseen, jossa käytettiin ryhmämuotoista teemahaastattelua.	X	Kuntoutujat osallistuivat alkukartoitukseen, jonka pohjalta rakentui ensimmäisen kehittämistyöpanon tehtävä.	X	X	Kuntoutujat saivat osana kehittäjäryhmää äänestää tuotoksista asiat, jotka heidän mielestään tulisi viedä eteenpäin otettavaksi huomioon (hankkeen kehittämistyössä). Yksi kuntoutujista lupautui osallistumaan hankkeen järjestämään jatkokehittämistyöhön, jossa hyödynnetään tehtyä kehittämistoimintaa.

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydetiinkö kuntoutujia arvioimaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Maisonlahti Aino-Maija 2018. Matkalla sosiaaliseen osallisuuteen - Etsivän aikuistyön mallintaminen Loviisassa : Toimintatutkimuksellinen kehittämishanke osana Matka sosiaaliseen osallisuuteen - projektia. Lahden ammattikorkeakoulu 2018	Kuntoutujat osallistuivat osana kehittäjäryhmää kehittämistyön toiminnalliseen osuuteen, jossa käytettiin yhteiskehittelyä.	X	X	X	X	X
Matikainen Tuula 2019. Nuoren toimijuuden vahvistuminen siirtymisvaiheessa lasten kuntoutuspalveluista aikuisten palveluihin. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään vastamalla web-kyselyyn.	X	Kaksi kuntoutujaa (ei tietoa osallistuivatko kehittämiseen) testasi ennakkoon web-kyselyn.	X	X	X

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydetiinkö kuntoutujia arvioimaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Mylymaa Anna 2018. Ikäihmisen kuntoutukseen osallistumista vahvistavien toimintatapojen kehittämisen lyhytaikaishoitoon. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuvat aiheen valintaan. Kuntoutujien kanssa käyty edeltävästi keskustelua aiheesta ja kuntoutujat antaneet palautetta nykytilasta.	Kuntoutujien antama palaute taustalla aiheen valinnassa. Kuntoutujien kanssa käyty keskustelu osaltaan auttoi kehittämistyön tavoitteen ja tarkoituksen täsmenämistä.	X	X	X	X

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydettiinkö kuntoutujia arvioimaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Mäkitalo Vuokko 2017. Kokemustieto lihastautia sairastavien itsenäisen elämän vahvistamisessa - Verkkomateriaalin sisältöalueiden kehittäminen Uudenmaan lihastautiyhdistys ry:ssä. Metropolia Ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat aiheen valintaan. Kuntoutujilta välittynyt kokemus nykytilanteesta taustalla aiheen valinnassa.	Kuntoutujilta välittynyt kokemus nykytilanteesta taustalla aiheen valinnassa.	X	X	X	X
Paavola Sanna 2019. Ikäihmisten osallistumista vahvistava moniasiantuntijuuteen perustuva kotona toteutuva kuntoutus - Toimintatavan kehittäminen Oulunkylän kuntoutuskeskuksessa. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään, jossa käytettiin yksilöllisiä teema-haastatteluja	X	X	X	X	X

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydettiinkö kuntoutujia arvioimaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Palo-oja Heidi 2015. Muutostyö vuorovaikutteiseksi - Kuvaus vuorovaikutuksen ydintekijöistä palvelunkäyttäjän elämän halluunoton vahvistamiseksi. Metropolia Ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäisessä kehittämistehtävään, jossa käytettiin yksilöllisiä teema-haastatteluja.	X	Kuntoutuja (joka ei osallistunut kehittämistyöhön) osallistui haastattelurungon testaamiseen esihaastattelun muodossa.	X	X	X
Pöykiö Päivi 2019. Kuntoutuspalveluiden kehittäminen yhdessä asiakkaiden ja työntekijöiden kanssa. SAMK.	Kuntoutujat osallistuivat aiheen valintaan. Kuntoutujien antama palaute taustalla aiheen valinnassa.	Kuntoutujien antama palaute taustalla aiheen valinnassa.	X	X	X	X
Seppälä Monika 2018. Nuorten sosiaalista vahvistumista edistävät ohjauksen käytännöt työpajatoiminnassa - Tutkimuksellinen kehittäminen. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään osana ryhmää, jossa käytettiin yhteiskehittelyä.	Kuntoutujilla oli suunnitelmavaiheessa mahdollisuus opiskelijaneuvostossa käydä keskustelussa esittäen kysymyksiä, ajatuksia ja toiveita kehittämistyölle.	X	X	X	X

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydettiinkö kuntoutujia arvioimaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Sivonen Sari 2014. Yhdessä kohti toimijuutta - Ikääntyneen kuntoutujan toimijuutta tukeva työote terveystieteiden osastolla. Metropolia Ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäisessä kehittämistehtävään, jossa käytettiin yksilöhaastatteluja.	X	X	X	X	X
Suursalmi Katja 2017. Ikäihmisen toimijuutta tukeva toimintatapa Kotimäen tuetussa ja tehostetussa palveluasumisessa. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään, jossa käytettiin pareittain (kuntoutuja ja (oma)hoitaja) teemahaastattelua.	X	X	X	X	X
Tapio Jonna 2013. Yhteiskehittely työhyvinvoinnin vahvistamisen välineenä. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat aiheen valintaan. Kuntoutujien kanssa käyty edeltävästi keskusteluja ja kuntoutujat täyttäneet työhyvinvointikyselyt nykytilasta.	Kuntoutujien käymät keskustelut ja työhyvinvointikyselyiden tulokset aiheen valinnan taustalla.	Ensimmäisessä kehittämispajassa kuntoutujat osallistuvat kehittämisen tavoitteiden ja konkreettisten kehittämistehtävien täsmentämiseen.	X	X	X

x = tutkimuksessa ei huomioitu kysyttyä asiaa tai se ei tullut esille						
Tutkimus	Missä tutkimusprosessin vaiheessa kuntoutujat osallistuivat ensimmäisen kerran tutkimukseen ja miten?	Miten kuntoutujien kokemukset tärkeydestä ja mieltymyksistä on huomioitu tutkimuskysymysten muodostamisessa?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen suunnitteluun?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimuksen johtamiseen?	Pyydettiinkö kuntoutujia arvioimaan tutkimukseen osallistumisen aiheuttamaa rasitusta?	Miten kuntoutujat osallistuivat tutkimustulosten julkaisuun?
Tiira Marketta 2016. Kuvaus ammatillisen oppilaitoksen yhteistoiminnan kehittämistä opiskelijan toimintakyvyn vahvistamiseksi. Metropolia Ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään ryhmänä, jossa käytettiin yhteiskeskustelua.	X	X	X	X	X
Vakkala Jaana 2014. Lähiyhteisön ohjaus nuoren oman elämän suunnittelun tukena Validia Ammattiopistossa. Metropolia ammattikorkeakoulu.	Kuntoutujat osallistuivat ensimmäiseen kehittämistehtävään osallistumalla kehittämistyötä varten perustettuun Facebook-ryhmän keskusteluun.	Kuntoutujat (ei käy ilmi osallistuivatko myös kehittämiseen) osallistuivat Facebook-ryhmän kysymysten esitestaamiseen	Kuntoutujat (ei käy ilmi osallistuivatko myös kehittämiseen) osallistuivat Facebook-ryhmän kysymysten esitestaamiseen.	X	X	X